

**FİNANSAL RAPORLAMA
UYGULAMALARINDA
ULUSLARARASI
STANDARTLARA GEÇİŞ**

Temmuz 2003

(Yayın No. TÜSİAD-T/2003/7-356)

© 2003, TÜSİAD

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK. uyarınca, kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralananmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

ISBN : 975-8458-59-0

Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, girişim, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, yalnızca asli görevlerine odaklanmış etkin bir devletin varolduğu Türkiye'de, Atatürk'ün çağdaş uygarlık hedefine ve ilkelerine sadık toplumsal yapının gelişmesine ve demokratik sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışının yerleşmesine yardımcı olur. TÜSİAD, piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşmesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun bir biçimde faaliyette bulunmasına çalışır. TÜSİAD, uluslararası entegrasyon hedefi doğrultusunda Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün artırılarak, uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yer edinmesi gerektiğine inanır ve bu yönde çalışır. TÜSİAD, Türkiye'de liberal ekonomi kurallarının yerleşmesinin yanısıra, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin biçimde kullanımını; verimlilik ve kalite yükselişini sürekli kılabacak ortamın yaratılması yoluyla rekabet gücünün artırılmasını hedef alan politikaları destekler.

TÜSİAD, misyonu doğrultusunda ve faaliyetleri çerçevesinde, ülke gündeminde bulunan konularla ilgili görüşlerini bilimsel çalışmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurur ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının oluşmasını sağlar.

Finansal raporlama uygulamalarında uluslararası standartlara geçiş projesini Türk sanayicisi ve işadamının gündemine getirerek bir tartişma platformu oluşturmayı amaçlayan TÜSİAD, 19 Aralık 2002 tarihinde konuyla ilgili aynı adlı bir seminer düzenledi. şirket İşleri Komisyonu altında faaliyet gösteren Finansal Raporlama alışma Grubunun katkılarıyla düzenlenen seminerde, finansal raporlamayla ilgili son yasal düzenlemeler ve uygulamada yaşanan sıkıntılar değerlendirildi. "SPK Finansal Raporlama Standartlarının Uluslararası Standartlara Tam Uyum Projesi" başlıklı birinci oturumda, muhasebe standartlarının Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) ile tam uyumunun sağlanması amaciyla SPK tarafından hazırlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Taslağı erevesinde Türkiye’de uluslararası raporlama standartlarına geçiş süreci ele alındı. "UMS’ye Uyum Projesinin Uygulamadaki Etkileri" başlıklı ikinci oturumda ise, şirketlerin finansal pozisyonlarını ve faaliyet sonuçlarını objektif olarak değerlendirmelerine ve kamunun doğru, karşılaştırılabilir ve şeffaf olarak bilgilendirilmesine imkan verecek en iyi uygulama için somut öneriler oluşturmak amaciyla şirketlerin mevcut finansal raporlama uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar tartişıldı.

"Finansal Raporlama Uygulamalarında Uluslararası Standartlara Geçiş" adlı bu yayın, 19 Aralık 2002 tarihinde İstanbul’da düzenlenen söz konusu panelde yapılan konuşmaları ve tartişmaları içermektedir.

Temmuz 2003

İÇİNDEKİLER

- Açış Konuşmaları	7
Tuncay Özilhan, Doğan Cansızlar, Cansen Başaran-Symes	
- I. Oturum - "SPK Finansal Raporlama Standartlarının Uluslararası Standartlara Tam Uyum Projesi"	19
- II. Oturum - "Uluslararası Muhasebe Standartlarına Uyum Projesinin Uygulamadaki Etkileri"	47

EKLER

Ek 1: Seminer Programı	73
Ek 2: Anket Sonuçları	77
Ek 3: Finansal Raporlama Çalışma Grubu.....	87

AÇIŞ KONUŞMALARI

Tuncay Özilhan: Sayın konuklar, değerli basın mensupları.

"Finansal Raporlama" konulu seminerimize hoş geldiniz. Bugün, finansal raporlamayla ilgili son yasal düzenlemeleri değerlendirerek, uygulamada yaşanan sıkıntıları masaya yatıracağız. Seminer boyunca hedefimiz, şirketlerin finansal pozisyonlarını ve faaliyet sonuçlarını objektif olarak değerlendirmelerine yönelik öneriler geliştirmek ve kamuoyunun, şeffaflık ilkesini ön planda tutarak doğru biçimde bilgilendirilmesine imkan verecek bir uygulama için somut görüşleri tartışmak olacak.

TÜSİAD olarak, çok ciddi bir yeniden yapılanma sürecinden geçtiğimize inanıyoruz. Ülkelerin, ekonomik ve siyasi yapılarının ve hatta kültürlerinin giderek aynılaştığı küreselleşme çağında, makroekonomik politikalar, tek başına, rekabet gücünü sağlamaya yeterli olmuyor. Artık, ülkelerin dünya ticaret ve sermaye akımlarından aldıkları payları büyütebilmeleri için sağlam para ve maliye politikaları oluşturmaları, enflasyonu düşürmeleri, kurlarını istikrara kavuşturmaları ve bütçe açıklarını dengelemeleri yetmiyor. Bu ortamda, şirketlerin yeni uluslararası ekonomi ve ticaret düzenine ayak uydurabilmek için kendi yapılanmalarını güçlendirmeleri önem kazanıyor. Mutlaka mikro ölçekte de değişim olmak zorunda. Bu değişimin temel ayaklarından birini ise şeffaflık, yani şirketler hakkında bilginin doğru, açık, yeterli ve kıyaslanabilir olarak açıklanması oluşturuyor. Bu, sadece kamunun doğru olarak bilgilendirilmesi için değil, şirketlerin kendi gelecekleri açısından da olmazsa olmaz bir zorunluluk.

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, şirketler hakkındaki finansal bilgilere, eskisine oranla çok daha rahat ulaşılabiliyor. Bu bilgiler, yatırımcıların ve yöneticilerin kararlarına dayanak oluşturuyor. Ancak burada asıl sorun, bu bilgilerin şirketlerin gerçek finansal durumunu ne ölçüde doğru yansıttığı ve bu bilgilerin ne ölçüde karşılaştırılabilir olduğu. Yatırım kararı verecek bir yatırımcı için doğru karar verdiğinden emin olması, şirketinin başarısını devamlı kılmak isteyen bir yöneticinin verdiği kararların en gerçekçi bilgilere dayanması, iş hayatı açısından yaşamsal ve stratejik öneme sahip konular.

Bu noktada, Uluslararası Muhasebe Standartları, dünya çapında bir kıyaslama ve değerlendirmeye imkan veren kaliteli ve sağlıklı bilginin üretilmesi için son derece sıkı ve titiz bir çerçeve olarak karşımıza çıkıyor. Ancak, Uluslararası Muhasebe Standartları'na geçişin kolay olmadığı da bir gerçek. Ulusal mevzuatla bu standartlar arasındaki temel farklılıklar çoğu zaman, en temel hesap kalemlerinde ve muhasebenin en karmaşık alanlarında oluyor.

Diğer yandan, gerek uluslararası yatırım kararları almak, gerek dünya piyasalarında finans kaynaklarına kolay ulaşabilmek, gerekse yönetsel raporlama yapmak için olsun, şirketler, ulusal mevzuatların dışına çıkarak, uluslararası alanda kabul görmüş standartlarda finansal raporlama yapma ihtiyacını sıklıkla duyuyorlar.

İş dünyasına fazladan maliyet getiren bu uygulama aslında son derece somut ve rasyonel ihtiyaçlardan kaynaklanıyor. Dolayısıyla, Uluslararası Muhasebe Standartları'nı, aslında sadece bir muhasebeleştirme meselesi değil, çağımızın iş dünyasının ihtiyaçlarına karşılık gelen bir çözüm olarak değerlendirmek gerekiyor.

Öte taraftan, hisse senetleri AB üyesi ülkelerdeki sermaye piyasalarında işlem gören şirketlerin, mali tablolarını 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları uyarınca hazırlayacak olmaları göz önünde bulundurulduğunda, AB üyeliği sürecinde olan Türkiye'de de mevzuatın AB'deki gelişmelere paralel ve uyumlu olarak düzenlenmesi ve etkin bir şekilde uygulanmasının sağlanması acil önem taşıyor.

Türk şirketlerinin dünya piyasalarında kendilerini kabul ettirebilmeleri, finansman kaynaklarına daha kolay erişmeleri, yabancı şirketlerin Türkiye yatırımlarının önünün açılması ve Avrupa Birliği'ne girmeye hazırlanan Türkiye'nin Avrupalı şirketler karşısında rekabetçi olabilmesi açısından Uluslararası Muhasebe Standartları anahtar rol oynayacaktır.

TÜSİAD bu düşüncelerden yola çıkarak, finansal raporlama konusundaki çalışmalarına, Nisan 2002'de Şirket İşleri Komisyonu bünyesinde faaliyet göstermeye başlayan Finansal Raporlama Çalışma Grubu'nun kurulmasıyla hız verdi. Bu süre içinde, Finansal Raporlama Çalışma Grubumuz, kendi üyelerimiz arasındaki uygulamayı görmek üzere bir anket çalışması yaptı. Bu araştırmanın sonuçlarının, ülkemizdeki finansal raporlama uygulamalarına yönelik mevcut durum hakkında size genel bir bilgi vereceğine inanıyorum.

Araştırma, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre raporlama yapılması konusunda Türkiye'de halen alınması gereken çok mesafe olduğunu göstermektedir. Ancak şirketlerin bu konuda çalışmalar yapmakta olduğu ve bu yöndeki birikimin azımsanmayacak boyutta olduğu da görülmüştür. Arzu edenler, anket sonuçları hakkında daha detaylı sonuçları girişteki masamızdan temin edebilirler.

Bu konuyla ilgili olarak dikkatlerinizi çekmek istediğim son bir nokta var: Bu araştırma bu yılın Haziran ayında yapıldı. Sermaye Piyasası Kurulu da muhasebe standartlarının Uluslararası Muhasebe Standartları ile tam uyumunun sağlanması amacıyla hazırlamış olduğu Tebliğ Taslağı'nı 30 Eylül 2002 tarihinde kamuoyunun görüşüne açtı. Biz de TÛSİAD olarak, Tebliğ Taslağı hakkındaki görüşlerimizi SPK'ya ilettik. Tebliğin yürürlüğe girmesinin söz konusu olduğu bu dönemde, araştırmamızın zamanlamasının uygun olduğunu düşünüyorum.

Hem iş dünyası, hem de Türkiye açısından çok önem verdiğimiz bu konuyu kamuoyu gündemine taşımak amacıyla düzenlediğimiz seminerimize Sermaye Piyasası Kurulu'nun vermiş olduğu desteğe ve katılımlarından dolayı değerli konuşmacılarımıza teşekkür ediyorum. Seminerimizin, ülkemizde finansal raporlamaya ilişkin en iyi uygulamanın hayata geçirilmesine katkıda bulunmasını diliyorum.

Zafer Sayar: Değerli TÛSİAD mensupları, değerli konuklar. Ben şu anda Sermaye Piyasası Kurulu Başkanı Sayın Dr. Doğan Cansızlar adına kendisinin bu seminer için hazırlamış olduğu açılış konuşmasını sunacağım.

Öncelikle, mali piyasaların gelişimine paralel olarak önemi artarak devam eden finansal raporlama konusunda bu semineri düzenleyen iş dünyamızın öncü kuruluşu olan TÛSİAD'a teşekkür ediyorum. Bilindiği üzere, bir bütün olarak mali tablolar yatırım kararlarının alınmasında işletmeler hakkında ihtiyaç duyulan bilgiyi üreten en önemli araçlardır. Doğrudan finansman ortamı olan ve kurumsal veya bireysel her türlü büyüklükteki yatırımcının tasarruflarını değerlendirdiği sermaye piyasalarında mali tabloların ihtiyaç duyulan bilgiyi üretecek kalitede olması büyük önem taşımaktadır.

Finansal piyasaların uluslararasılaşması birçok ülkede ekonomik faaliyetlerin genellikle başka ülkelerde de faaliyetleri bulunan çok uluslu şirketler tarafından gerçekleştirilmeye başlanması ve bunun yanında dünyanın değişik bölgelerinde ekonomik, siyasi birlik oluşturma çabaları finansal raporlama alanında uluslararası standartların oluşturularak ulusal düzenlemelerin bu standartlar ile uyumlaştırılması ihtiyacını had safhaya çıkarmıştır.

Uluslararası fon akımlarının baş döndürücü bir hıza erişmesi ve uluslararası yatırımların gittikçe daha büyük bir meblağa ulaşması ile birlikte uluslararası alanda finansal raporlama konusu yakın geçmişte oldukça önemli gelişmelere sahne olmuş ve bu alanda halen devam eden hızlı bir değişim süreci başlamıştır.

Bilindiği üzere, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından oluşturulan Uluslararası Muhasebe Standartları ya da yeni adıyla uluslararası finansal raporlama standartları kamuyu aydınlatma ve muhasebenin raporlama fonksiyonunun önem ve gerekliliğinin altını bir kez daha çizmektedir ve bu çerçevede tüm dünya genelinde yaşanan muhasebe skandallarının etkisiyle uluslararası arenada tercihlerin uluslararası finansal raporlama standartlarından yana olduğunu görmekteyiz.

AB'ne üye ülkelerde 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren hisse senetleri, borsalar ve teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören şirketlerin mali tablolarını uluslararası finansal raporlama standartları ile uyumlu olarak düzenleme zorunluluğunu getirilmiş ve uluslararası sermaye piyasaları düzenleyici kuruluşu olan IOSCO'da uluslararası menkul kıymet ihraçlarında uluslararası finansal raporlama standartlarının kullanılmasını teşvik etmeye başlamış bulunmaktadır. Ayrıca, Basel Komitesi, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası ve OECD de Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yürütülen uyumlaştırma çabalarına tam destek vermektedirler. Diğer taraftan, yasal bir zorunluluk olmadan da uluslararası ticari faaliyeti bulunan birçok firmanın uluslararası finansal raporlama standartlarını uyguladığı ve birçok borsanın da menkul kıymet ihraçlarında bu standartları kabul ettiği bilinmektedir.

Bu arada, ilgili kuruluşların uzun süredir gündeminde olan ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe Prensipleri ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları arasındaki farklılıkların giderilmesi konusunda 18 Eylül 2002 tarihinde ABD Finansal Muhasebe Standartları Kurulu ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu arasında varılan Norwalk mutabakatı da dikkatlerden kaçırılmaması gereken önemli bir gelişmedir. Bu ortamda finansal raporlamanın kalitesi kaynakların etkin dağılımı açısından olduğu kadar, ülkemiz sermaye piyasasının uluslararası fon akımlarından pay almada yaşanan rekabette hak ettiği payı alması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Sayın konuklar,

Sermaye Piyasası Kurulu, faaliyete geçtiğinden beri sermaye piyasasında finansal raporlamanın kalitesinin bir başka deyişle mali tabloların yatırımcıların ihtiyaç duyduğu bilgiyi tam olarak ve zamanında üretebilmesinin bilincinde olarak muhasebe standartları alanında öncü düzenlemeler gerçekleştirmektedir. Bu alanda meydana gelen güncel bir gelişme de Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun kurulmuş olmasıdır. Halen sekreteryahizmetleri kurulumuz tarafından yürütülmekte olan

ve Maliye Bakanlığı ile ilgilendirilen Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun hayata geçmesi ülke genelinde uygulanacak tek bir ulusal muhasebe standartlarının oluşturulması açısından kuşkusuz ümit verici bir gelişmedir.

Sermaye piyasasında finansal tablo ve raporların işletmelerin gerçek mali durumunu yansıtmalarına yönelik düzenlemeler yapan kurumumuz bu alanda uluslararası gelişmeleri de yakından izlemekte ve finansal raporlama alanında uluslararası genel kabul görmüş uygulamaların ülkemiz düzenlemelerine yansıtılmasına özen göstermektedir.

Bu doğrultuda, geçtiğimiz yıl Uluslararası Muhasebe Standartları'na uygun olarak hazırlanan, yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin ilke ve kuralları ile sermaye piyasasında konsolide mali tablolara ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyen kurumumuz tebliğleri yayınlanmış olup, uygulamaya 1 Ocak 2003 tarihinden itibaren yıllık mali tablolardan geçerli olmak üzere başlanacaktır.

SPK finansal raporlama standartlarının uluslararası standartlarla tam uyumunu sağlamak üzere son olarak 2002 yılı başı itibarıyla bir proje başlatmış, İMKB, bağımsız denetim kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve akademisyenlerin de katılımı sağlanarak geniş kapsamlı bir tebliğ taslağı hazırlanmış bulunmaktadır. Söz konusu tebliğ taslağında Kurulu tarafından yayınlanmış ve halen yürürlükte bulunan standartlar ile Uluslararası Muhasebe Standartları kurulu tarafından hazırlanmış olan ve kabul edilmesi beklenen son değişiklikler de dikkate alınmıştır.

Eylül ayı itibarıyla tamamlanan tebliğ taslağı uygulayıcı, kullanıcı ve düzenleyici tüm muhasebe ilgi gruplarının görüşlerine sunulmuş ve alınan görüşler değerlendirilmiştir. Anılan tebliğ taslağının hayata geçmesiyle birlikte sermaye piyasalarımız açısından önemli bir adım daha atılmış olacaktır.

Son dönemde ABD'nde bazı büyük halka açık şirketlerden başlayarak yayılan ve devamında Avrupa'da da ortaya çıkan, muhasebe kayıtlarındaki usulsüzlüklerden kaynaklanan ve şirketlerin iflasına kadar varan olumsuz sonuçlarıyla yatırımcıları büyük zarara uğratan olaylar tüm dünyada finansal raporlama ve finansal raporlamanın etkinliği açısından vazgeçilmez bir mekanizma olan bağımsız denetimin önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Söz konusu gelişmeleri takiben ABD'nde Temmuz 2002'de Sarbanes-Oxley yasası olarak anılan Public Company Accounting Reform and Investors Protection Act isimli yasa kabul edilmiştir. Yasa-

nın çıkarılma amacı, halka açık şirketlerde muhasebe hizmetlerinin, finansal raporların ve bağımsız denetçilerin kalitesinin artırılması ve şeffaflığın sağlanmasıdır.

Finansal raporlama alanında yaşanan uluslararası gelişmelere paralel olarak, kurulumuzca da bağımsız denetim kuruluşlarının ve elemanlarının çıkar çatışmalarından uzak tutularak bağımsızlığının pekiştirilmesi, denetimden sorumlu komitelerin oluşturulması ve mali tablolar ile yıllık raporların hazırlanması, sunulması ve doğruluğunda sorumluluğun belirlenmesi amacıyla yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda;

- Bağımsız denetim faaliyetleriyle danışmanlık faaliyetleri ayrılmış, bağımsız denetim kuruluşlarının ve bu kuruluşlarda istihdam edilen denetim elemanları ile diğer personelin denetim hizmetleri verdikleri müşterilerine bu hizmetleri verdikleri dönemde bedelli veya bedelsiz olarak danışmanlık hizmeti vermemelerine yönelik düzenleme yapılmıştır. Ancak mali tabloların ve beyannamelerin vergi mevzuatı hükümlerine uygunluğunu incelemek ve uygunluğu tasdik etmek konu hakkında yazılı görüş vermek rapor düzenlemek faaliyetleri kapsam dışında tutulmuştur.
- Müşterilerle olan uzun süreli ilişkiler ve muhtemel ticari baskılar sonucunda bağımsız denetçinin bağımsızlığı zedelenebileceğinden, bağımsız denetim kuruluşlarına 5 yıllık rotasyon zorunluluğu getirilmiştir.
- İç kontrol sisteminin etkinliğini, finansal raporlamanın güvenilirliğini, faaliyetlerin mevzuata ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluğunu gözetmek üzere ilk etapta hisse senetleri borsada işlem gören ortaklıklarda yönetim kurulu tarafından kendi üyeleri arasından seçilecek üyelerden oluşan denetimden sorumlu komite kurulması yönünde bir düzenleme yapılmıştır.
- Mali tablolar ile yıllık raporların Sermaye Piyasası Kurulu'nun muhasebe standartları ile genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak hazırlanmasından, sunulmasından ve gerçeğe uygunluğu ile doğruluğundan sorumlu tutulacak ortaklık yetkilileri belirlenerek, mali tabloların öngörülen açıklamalar ile birlikte imzalanması ve kamuya yapılacak açıklamalarda da bu hususa yer verilmesi zorunlu tutulmuştur.

Finansal raporlama ile birlikte, anılmadan geçilmemesi gereken bir diğer konu da, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulamaya geçirilmesidir. Kurulumuzca hem

kurumsal işletme yönetiminin geliştirilmesi, hem de OECD tarafından belirlenen ilkelere uyumu sağlanması amacıyla çalışmalar yürütülmektedir. Finansman olanakları ve yatırım kararlarını etkileyen kurumsal işletme yönetimi (corporate governance) ilkeleri yatırımcıların güveninin artırılması, sermaye maliyetinin düşürülmesi ve daha istikrarlı finansman kaynaklarının sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, işletmelerin ve ülkelerin uluslararası sermaye hareketlerinden daha fazla pay alabilmelerinde de bu ilkeler önemli rol oynamaktadır.

Değerli konuklar,

Bugün piyasaların uluslararasılaşması ile birlikte doğan rekabet ortamında yabancı sermaye yatırımlarını ve fonları ülkemize çekebilmek açısından uluslararası genel kabul görmüş standartlara uyumlu kaliteli finansal raporlama standartlarına her zaman olduğundan daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu yeni ortamda kurulumuz, sermaye piyasasında başlattığımız finansal raporlama standartlarının uluslararası standartlara tam uyumunun sağlanması çalışmalarında ilgili tüm kesimlerin görüşlerinin düzenleme sürecine katılmasını amaçlamaktadır. Bu vesileyle, konunun kamuoyunca her yönüyle değerlendirilmesine imkan yaratan ve bu seminerin düzenlenmesinde emeği geçen başta TÜSİAD Sayın Başkanı olmak üzere herkese ve tüm katılımcılara bir kez daha teşekkür eder, seminer bünyesinde gerçekleşecek her iki panelin de başarılı geçmesini dilerim.

Cansen Başaran-Symes: Hoş geldiniz sayın konuklar ve değerli basın mensupları.

Sözlerime başkanı olduğum TÜSİAD Finansal Raporlama Grubu'nun ana amacını özetleyerek başlamak istiyorum. TÜSİAD Finansal Raporlama Çalışma Grubu'nun amacı Sayın Özilhan'ın da belirttiği gibi, Türkiye'de hali hazırda geçerli olan finansal raporlama standartlarını uluslararası normlara getirmektir. Biliyorsunuz, AB'ye uyum sürecinde, son derece ısrarlı olduğumuz bu süreçte buradaki uyum konularında görüş oluşturmak ve bu konuda uluslararası bilgi birikimini aktarmak önemli bir misyonumuz. Sermaye piyasalarında, özellikle ülkemizde, son derece değişik finansal raporlama standartları var. Bunları tek bir standart altında harmonize etmek önemli bir amacı çalışma grubumuzun.

Hepimizin bildiği gibi etkin finansal raporlama ihtiyacı özellikle son yıllarda sermaye piyasalarının küreselleşmesi, uluslararası stratejik yatırım kararları ve ser-

maye hareketleri ve uluslararası şirket alım ve satım birleşmeleriyle birlikte son derece hızlandı. Burada mali tabloların doğru, karşılaştırılabilir ve şeffaf olarak sunulabilmesinde en önemli prensipler Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın bünyesinde oluşmakta. Finansal raporların kullanımında en önemli unsur, üretilen finansal raporların kullanıcıya, "bu aradığım bilgi son derece net ve güvenilir, bu bilgiden yola çıkarak karar vermeye hazırım" dedirtecek mali tablolardır. Maalesef şu anda yerel mevzuatımız özellikle uluslararası yatırımcıya ve mali tablo kullanıcılarına bu sözleri söyletmekten son derece uzaktır.

Bu bağlamda üzerinde durmak istediğim bir başka kavram ise şeffaflık. Zayıf kurumsal yönetimi olan ülke ve piyasalarda sorumluluk ve şeffaflık standartları, sermaye maliyetlerinin önemli ölçüde artmasından zarar görmekte ve dolayısıyla ekonomik büyüme fırsatları bastırılmaktadır. Nitekim ülkemizin son yıllarda yaşadığı sıkıntılarda buradaki kurum düzeyindeki şeffaflığın ciddi şekilde rol aldığıın altını çizmek istiyorum. Kurum düzeyinde daha fazla şeffaflık hem yönetimin itibarını ve uzun dönemde yatırımcı sayısını arttırmakta, sermaye erişimini kolaylaştırmakta, ki bu ülkemizin ciddi bir sorunudur, hem de şirket hisselerinin değerini yükseltmektedir.

Biliyorsunuz, bugün bütün dünyada özellikle son yaşanan krizlerde şirketlerinin sürekliliğinin sağlanması gibi önemli bir kavram oluşmuştur. Bugün şirketlerin sürekliliğinin sağlanması ancak etkin kurumsal yönetim yapısının oluşturulması ve bunun vazgeçilmez bir ön koşulu olan şeffaflıkla mümkündür. Bu bağlamda, Sermaye Piyasası Kurulu'nun önemli çalışmaları var. TÜSİAD'ın da kurumsal yönetim konusunda son derece önemli ve değerli iş hayatına değerli katkıları var. Bunları bir an önce hayata geçirerek Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın uygulanmasını sağlamak durumundayız.

Son gelişmelere çok kısaca değinmek istiyorum. Daha önce SPK'dan aramızda olan değerli Sayın Zafer Bey bunlardan bahsetti ama genel olarak bahsettiğimizde SPK' da geçtiğimiz yıl, hepimiz biliyoruz, bu tarihlerde enflasyon ve konsolidasyon standardı geçerliydi. Eğer Aralık ayının bugünlerinde iptal edilmeseydi geçtiğimiz yıl bu standartları uygulamış olacaktık. Ama kamuoyundaki ısrarlı baskılar ve Türkiye'nin henüz hazır olmadığı nedenleriyle maalesef bu standartlar 2003 yılına ertelendi, ve bunun ardından bankacılık sektöründe kriz oluştu. Fakat BDDK'nın yayınladığı muhasebe uygulama yönetmeliğiyle aslında bankacılık sektörü uluslararası standartlara uygunluk konusunda ciddi bir aşama kaydetti.

Ve son olarak, SPK'nın özellikle yaz aylarında çok hızla başladığı Finansal Raporlama Standartları'nın uluslararası standartlara uyum projesi sürece çok ciddi bir ivme kattı. Nitekim, beklentimiz bu standartların 2003 yılı içinde yayınlanıp hayata geçirilerek 2003 yılında uygulamanın yapılması ve bunun herhangi bir ertelemeye maruz kalmaması.

Bu arada diğer önemli bir gelişme de, ki biraz evvel Zafer Bey de bahsetti, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun kurulması ve faaliyete geçmesi. Kurulun Başkanı Bülent Üstünel şu anda aramızdalar. Son olarak, şu sıralar Maliye Bakanlığı'nın enflasyon düzenlemesi yasa tasarısı taslağı da gündemde ve bütün bunları finansal raporlama adına aslında son 1-1.5 yılda yaşanan ciddi tarihi gelişmeler olarak nitelendirebiliriz.

Hatırlatmak açısından, sizlere geçen sene son gazete kupürleri ile ertelenen standartlarımızdan bahsedeceğim. Enflasyon muhasebesi, finansal raporlama standartlarından sadece bir tanesidir. Ülkemizde, kamuoyunda bununla ilgili ciddi yanlış anlaşılmalara oluyor. Dolayısıyla, bizim bahsettiğimiz enflasyon muhasebesinin de içinde olduğu tüm finansal raporlama standartlarıdır. Bu nedenle, enflasyonun düşmesi bizim uluslararası uyum konumuzdaki ivmemize lütfen geri adım attırmasın. Konu sadece enflasyon muhasebesi değil, tüm muhasebe standartlarının uyumudur, ki bu konuda çok ciddi eksikliklerimiz var.

Ben hemen burada Sayın Özlhan'ın konuşmasında da bahsettiği, çalışma grubumuzun Nisan ayında işe başladığı tarihte yaptığı anketten bahsetmek istiyorum. Anketi yaz aylarının başında yaptık. Henüz SPK'nın Uluslararası Muhasebe Standartları'ndaki çalışmalarına ivme katmadığı bir dönemdi. Anketi yaparken en önemli nedenimiz de, geçtiğimiz yıl yapılan ve kamuoyunda tartışılan ertelemelemlere neden olarak sunulan, şirketlerimizin altyapılarının daha hazır olmadığı ve dolayısıyla bu uygulamaların Türkiye için henüz erken olduğu savını "acaba ne kadar doğrudur" diye test etmekte.

Tabii ki gidilecek yol önemli. Son derece hazır olduğumuzu söylemek yanlış artı sadece TÜSİAD üyelerini kapsayan bir anket olduğunun da altını çiziyorum. Ama ankete 106 TÜSİAD üyesi katıldı. Bence son derece çarpıcı mesajlar var:

- Şu anda TÜSİAD üyelerinin % 34'ü (katılıma göre) UMS'ye göre raporlama yapıyor. Bunu aslında Türkiye geneline yayarsanız son derece farklı amaçlarla bu tür muhasebe prensipleri hazırlayan şirket sayısı oldukça fazla.

- Bu arada içinde UMS de dahil olmak üzere US GAAP, UK GAAP gibi başka yabancı ortak veya uluslararası diğer ilişkilerinden dolayı başka bir yabancı mevzuata göre raporlama yapan şirketlerin yüzdesi ise % 63.
- % 36 enflasyon muhasebesi uyguluyor, % 45'i de hemen önümüzdeki dönemlerde uygulama planları içinde olduğunu ankette bizlere belirtti.
- % 78'i yabancı para raporlaması. Çok ciddi bir sayı. Bu aslında Türkiye'de enflasyon tarihi bedellerden üretilen mali tabloların hiç kimsenin işine yaramadığı için % 78'lik bir grubun yasal zorunluluk olmasa bile böyle bir şeye ihtiyaç olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla, zamanlama olarak genel bir plan olmasa bile hazır olduğunu düşünüyoruz. Tabii ki yasal düzenlemeler buna ciddi bir ivme katacaktır.

Ben son olarak, sizlerle eğer finansal raporlama standartlarımız şeffaflık ve güvenilirlik ilkelerini bünyesine alırsa ve uluslararası standartlarda uyumu sağlarsa küçük büyük tüm hissedarlara yararı olan etkin piyasaların oluşmasını teşvik etmiş olacağımızı belirtmek istiyorum. Ayrıca, daha sonra da çitayı yüksek tutmamız gerektiğini ve yüksek standartlara ulaşmak için mutlaka taahhütte bulunmamız lazım geldiğini eklemeliyim. Bu hepimizin görevi. Böyle bir taahhülden çekinmemeli ve kuralları sürekli değişen iş ortamının gerçeklerine uygun bir şekilde geliştirmeyi amaçlamalıyız diyorum. Sözlerime burada son verirken panelistleri davet edeceğim.

Panelimiz SPK finansal raporlama standartlarının uluslararası standartlara tam uyum projesini ele alacak. Dolayısıyla, 2003'de hayata geçecek standartları içeriyor. Panel başkanı Sayın Zafer Sayar. SPK Muhasebe Standartları Daire Başkanı. Konuşmacılar Prof. Dr. Nalan Akdoğan, Zeynep Uras, Selda Aytekin, Ayşe Botan Berker.

SPK FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ ULUSLARARASI STANDARTLARA TAM UYUM PROJESİ

I. OTURUM

Panel Başkanı

Zafer Sayar - SPK, Muhasebe Standartları Daire Başkanı

Panelistler

Prof. Dr. Nalan Akdoğan - Başkent Üniversitesi, Öğretim Görevlisi

Zeynep Uras - PricewaterhouseCoopers, Denetim ve Danışmanlık Hizmetleri
Bölüm Başkanı

Selda Aytekin - Ernst & Young Bağımsız Denetim Hizmetleri Bölümü, Sorumlu
Ortak

Ayşe Botan Berker - Fitch IBCA, Duff & Phelps, Genel Müdür

Zafer Sayar: Panelimizin başlığı Sermaye Piyasası Kurulu Finansal Raporlama Standartlarının Uluslararası Standartlara Tam Uyum Projesidir. Panelde 4 değerli konuşmacımız var ve yaklaşık 1.5 saat gibi bir süremiz var. Bu süre kısıtlı ve de genel olarak Sermaye Piyasası Kurulu'nun görüşlerini biraz önce açılış konuşmasında ifade ettiğim için ben panelden süre çalmaksızın diğer konuşmacılara yeterli süre verebilmek açısından hemen panele geçmek istiyorum ve konuşmacılarımıza 15'er dakikalık süre verdikten sonra, soru-cevap bölümüyle ilk paneli bitirmeyi planlıyoruz.

İlk konuşmacımız Sayın Prof. Dr. Nalan Akdoğan hocamız. Kendisi hakkında kısaca bilgi sunmak istiyorum. Sayın hocamız 1971 yılında Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi İşletme Muhasebe Bölümü'nden mezun olduktan sonra, 88 yılında profesör olmuşlar ve de başta genel muhasebe, enflasyon muhasebesi, maliyet muhasebesi, muhasebe teorileri olmak üzere çok değişik alanlarda çok sayıda kitabı ve çok değişik dergilerde makale ve tebliğleri bulunmaktadır. Halen Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun da üyesi olan hocamız Başkent Üniversitesi'nde Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu'nda Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölüm Başkanlığı'nı da yürütmektedir. Sayın hocamızın konusu dünyada ve Türkiye'de finansal raporlamanın gelişimidir. Buyurun.

Prof. Dr. Nalan Akdoğan: Teşekkür ederim Sayın Başkan. TÜSİAD'ın değerli yöneticileri bu güzel ve anlamlı toplantıda bana da söz verdiğiniz için teşekkür ederim. Gerçekten zamanlaması çok iyi ayarlanmış bir toplantı.

Sayın Konuklar, ben sizlere finansal raporlamadaki gelişmeler hakkında bilgiler sunacağım ve özellikle ülkemizdeki finansal raporlamada sunulan bilgilerin niteliği ve dayanağını uluslararasındaki uygulamalarla karşılaştırmalı olarak özetleyerek, ülkemiz açısından yapılması gerekenleri açıklayacağım.

Bildiğiniz gibi, finansal raporlarda sunulan bilgilerimiz doğru ve güvenilir olması büyük önem taşımaktadır ve bugün muhasebenin en önemli fonksiyonlarından bir tanesi finansal raporlamadır. Finansal raporlama sayesinde işletmede meydana gelen finansal olayları biz bilgi kullanıcılarına çeşitli tablolar aracılığı ile sunuyoruz. Bu tablolar, gerek Dünya'da, gerekse Türkiye'de tarihi gelişim içerisinde hem içerik, hem biçimsel yapı, hem de bilginin dayanağını oluşturan esaslar bakımından değişim göstermiştir.

Nedir bu tablolar, diye baktığımızda ise, yani bizden istenen bilgiler nelerdir, diye baktığımızda, bu bilgilerin bilanço tablosu aracılığı ile varlık ve kaynak yapısı ile ilgili bilgiler olduğunu görüyoruz.

Öncelikle ortaya çıkışı bundan 300 veya 400 yıl öncesinde giden bilanço tablosundan bahsetmek istiyorum. İşletmenin acaba varlık yapısı nedir, kaynak yapısı nedir? Bu durumdaki bilgiyi, bilanço tablosundan elde ederiz. Yine bir başka ihtiyacımız o işletmenin performansı, yani faaliyet sonucu hakkında bilgiler. Acaba işletmemiz karını nasıl elde ediyor? Hangi faaliyetlerinden elde ediyor? Esas faaliyetlerinden mi karlar oluşuyor, yoksa yan faaliyetlerinden, finansman faaliyetlerinden mi bu karları sağlıyor. Başka şirketlerin yapmış olduğu yatırımlardan ne kadar gelir elde ediyor? Tüm bu soruların yanıtlarını da biz, gelir tablosu aracılığı ile işletme ilgililerinin bilgisine sunuyoruz.

Yine en önemli bilgi sunma aracımız olan bir başka tablo da nakit akış tablolarıdır. Bugün günümüzde fon akış analizleriyle ilgili olarak en önemli tabloların başında nakit akım tabloları gelir ve bu tablolar aracılığı ile işletmenin gerek işletme faaliyetleriyle ilgili nakit akımlarını, gerekse yatırım faaliyetleriyle ilgili nakit akımlarını, gerekse finansman faaliyetleriyle ilgili nakit akımları hakkında bilgi sahibi oluyoruz.

Yine bir başka tablo ki Uluslararası Muhasebe Standartları'nın öngördüğü tablolardır bu sıraladığım tablolar. Firmalarımızın öz kaynaklarındaki hareketler. Çünkü bir ortak için bir yatırımcı için o firmanın öz kaynağındaki değişiklikler de büyük önem arz ediyor. O halde özkaynak hareketleri o faaliyet döneminde nasıl oluşmuştur, kar dağıtımı nasıldır, oluşan karın ne kadarlık kısmı işletmenin otofinansmanı için işletmede bırakılmış, ne kadarlık kısmı ortağa dağıtılmıştır. Tüm bu soruların yanıtları istenen bilgiler arasındadır.

Yine günümüzde finansal tablolarımızın sunulum standardında özellikle açıklanan bir diğer bilgi, mutlaka mali tabloların altında firmalarımızın uyguladığı muhasebe politikalarının ve diğer açıklayıcı notların bulunması gereğidir.

Firmalar büyüdükçe, yeni ortaklıklar ve grup şirketleri oluştukça, bireysel finansal tablolar yanında konsolide tablolar da önem kazanmış ve finansal raporlamada konsolide tabloların düzenlenmesi kamuyu aydınlatma açısından da yaygınlaşmıştır.

Bizim ülkemizde bu açıdan baktığımızda, acaba bu tablolar şu anda sunuluyor mu? Tablo düzeyinde baktığımızda, isim olarak evet var. Yani bilanço da var, gelir tablosu da var, nakit akım tablosu da var, diğer tablolar da var. Ama tabloların dayanağını oluşturan bilgilerin elde edilmesi, "acaba uluslararası standartlara uyumlu mudur?", derseniz; hayır, maalesef uyumlu değil. Dolayısıyla, Türkiye’de muhasebe bilgilerinin niteliği ve de dayanağının uluslararası standartlara uyumlu hale gelmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Bir bilginin yararlı olabilmesi için hangi özellikleri taşıması gerektiğini genelde muhasebe teorisinde ve de muhasebe standartlarında şöyle özetliyoruz. Her şeyden önce diyoruz ki, bu bilgiler anlaşılabilir olmalı, ihtiyaca uygun olmalı. İhtiyaca uygun olması için koşul ne? Bir kere zamanında sunulmalı. O bilginin tahmin değeri olmalı ve geri besleme özelliği olmalı. Yani bilgilere bakarak eski yanlışlarımızı görebilmeliyiz, geleceğe yönelik olarak tahminlerde bulunabilmeliyiz. En önemlisi bilgi güvenilir olmalıdır. Güvenilir olmayan bilgiye bakarak yatırım kararı vermemiz mümkün olamamaktadır.

Peki güvenilirliği sağlayan nedir derseniz, olayı doğru temsil etmeli, diyoruz. Bilgi kanıtlanabilir olmalı, diyoruz. Tarafsız olmalıdır diyoruz ve yine finansal tablolarda sunulan bu bilgilerin önemli olması, önemli bilgilerin mutlaka açıklanması gerektiğini vurguluyoruz. Her şeyden önce, daha önce söylediğimiz gibi, bilgiler anlaşılabilir olmalı, diyoruz.

Türkiye’deki uygulamalara baktığımızda, bu aranan niteliklerin bizim standartlarımızda yer aldığını görüyoruz. Yani gerek muhasebe sistemi uygulama genel tebliğinde, gerek finansal tabloların sunuluşu standardında, finansal tablolarda sunulan muhasebe bilgilerinin; anlaşılabilir, olayı doğru temsil eden, kanıtlanabilir, tarafsız, karşılaştırılabilir, önemli, zamanında sunulan, tahmin değeri olan bilgiler olması gerektiği belirtilmekte.

Ancak her ne kadar bu bilgiler mevcut da olsa, bilginin dayanağını oluşturan muhasebe esasları farklı olduğu için, bu bilgilerin güvenilirlik dereceleri tartışma götürür bir konu. Çünkü bilgilerimiz muhasebe standartlarına uygun olarak, tam olarak hazırlanamadığı için, hele hele yüksek enflasyon döneminde sunulan bilgiler maalesef gerçeği gösteremediği için, bu bilgilerin güvenilir olduğunu söylemek büyük bir yanılgıya düşmemize neden olur. Finansal raporlamada sunulan bu bilgilerin dayanağını oluşturan esasların ve muhasebe standartlarındaki politikaların

"acaba gelişimi neydi?" diye bakacak olursak, her şeyden önce bu bilginin dayanağını oluşturan muhasebe esaslarının gerçekte dünya uygulamalarında da bir değişimden geçtiğini görüyoruz.

Finansal raporlamada sunulan bilgilerin oluşumunu belirleyen esaslar, tarihsel süreç içinde büyük değişim göstermiş ve ülkeden ülkeye farklılık göstermiştir. Her ülke belirlediği muhasebe standartlarına göre muhasebe politikalarını oluşturmuş ve muhasebe bilgilerini bu politikalara göre saptamıştır. Bu da finansal raporlamada, küreselleşme içerisinde farklılıklar doğurmuş ve karşılaştırılabilirliği önlemiştir.

Ancak, gelişen dünyada küreselleşme süreci ve şirket birleşmelerinin ortaya çıkması gibi gelişmelerin sonucu olarak Japonya'daki bir yatırımcının İnternet ortamında anında Paris borsasında, New York borsasında işlem görmesi veya Güney Afrika'daki bir yatırımcının Londra borsasında işlem görmesi bu muhasebe uygulamalarındaki farklılığın ortadan kaldırılması ihtiyacını ortaya koymuş ve bu çerçevede özellikle AB ülkelerinde bütün muhasebe standartlarının tek standarda gitmesi konusunda ilke kararına varılmıştır.

Şu anda yapılan çalışmalara göre 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren bütün üye ülkeler tek muhasebe standardı uygulayacaklardır. "Adres neresidir?" dersiniz, adres, Uluslararası Muhasebe Standartları esaslarıdır. Dolayısıyla, Avrupa Uluslararası Muhasebe Standartları'nı benimsemiş durumdadır. Avrupa yanında diğer ülkelerde de Uluslararası Muhasebe Standartları'nın benimsenmesi konusunda görüşler oluştuğunu görüyoruz. Dolayısıyla bütün dünyanın artık tek referansı vardır o da Uluslararası Muhasebe Standartları'dır.

Bizim ülkemiz açısından baktığımızda, aslında Türkiye ilke olarak Uluslararası Muhasebe Standartları'nı benimsemeye hazır. Nitekim, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu daha önce biliyorsunuz TÜRMOB bünyesinde oluşmuştu ama hukuki bir niteliği olmadığı için yaptığı çalışmalar da bağlayıcı nitelikte değildi. Bu kurul 20 tane standart yayınlamıştı ve bu standartlar Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Türkiye'ye getirilmesi konusundaydı. Nitekim, o esasları taşıyorlardı. Sadece istişari nitelikte olan ve bir çok kurumumuzun da muhasebe çalışmalarına yön veren bu çalışmalar maalesef bütün sektörlerimizce zorunlu olarak kullanılamamıştır.

Bu konuda Sermaye Piyasası Kurulumuzun bir adım attığını görüyoruz. Son yayınladıkları tebliğ taslakları ile Uluslararası Muhasebe Standartları uygulamalarını

Türkiye'ye getirme gayreti içindedirler. Aynı şekilde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun da yine Uluslararası Muhasebe Standartları'nı benimsediği ve bankalarla ilgili düzenlemelerde bunu uygulamaya koyduğunu görüyoruz. O halde geriye diğer sektörler kalıyor.

Bir de SPK'nın getirdiği uygulama taslağının mutlaka uygulamaya girmesinin teşvik edilmesi gereği var. Eğer herhangi bir nedenle yine ertelenirse maalesef bankacılık dışındaki sektörlerimiz yine Uluslararası Muhasebe Standartları'nı tam olarak uygulamayacak demektir. Aslında büyük firmalarımız Türkiye'de Uluslararası Muhasebe Standartları'nı esasen uyguluyorlar. Bilhassa yurtdışı raporlamada uluslararası standartlara uygun hareket ettiklerini, finansal raporlamayı bu açıdan yaptıklarını görüyoruz. Ama gönül ister ki Türkiye'de zorunlu olarak yayınlanan raporlarda da bu standartlar benimsenmiş olsun.

Yine Türkiye'de son bir gelişme, Nisan 2002'de Muhasebe Standartları Kurulu oluştu. Bu kurulumuz TMUDESK'in yerine geçti. Hukuki bir nitelik taşıdı ve 9 kişiden, değişik grupların temsilcilerinden oluşuyor. Kurulun şu andaki temel ilkesi daha önce yayınlanan muhasebe standartlarını taslak olarak kabul etmek ve bu taslaklara gelen görüşler çerçevesinde düzenleme yaptıktan sonra bir an önce uygulamaya koymaktır. Şu anda İnternet sayfasında da iki tane temel standart taslağı duyurulmuş bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi, finansal tabloların sunuluşu ile ilgili standarttır ki bu finansal raporlamayla direkt ilişkisi olan bir standardımızdır.

Bir diğeri ise, enflasyon muhasebesi standardıdır. Enflasyon muhasebesi standart taslağı aynen 29 no'lu standartta olduğu gibi TMSK standart internetinde yayınlanmak üzere görüşlerinize açılmıştır. Aslında, şu anda enflasyon muhasebesi standardına değinecek olursam, bir tarafta BDDK'nın yayınladığı ve halen uygulanan bankalarımızın yaptığı bir düzenleme var, bir taraftan da SPK'nın getirdiği, taslak halinde olan standart.

Ancak esas itibariyle her üç uygulama da 29 no'lu standardın hükümlerini taşıyor. Dolayısıyla, ülkemizde bir an önce enflasyon muhasebesi uygulamasına geçilmesi de kaçınılmaz olmaktadır. Çünkü bilgiler artık güvenilir değildir. Uluslararası camiada denilen şudur: eğer bir ülkede 3 yıllık enflasyon oranının kümülatif toplamı % 100'e yakınsa o ülkede hiper enflasyonist ortam vardır ve finansal tabloların düzeltilmesi şarttır. "Eğer düzeltmezseniz biz bu bilgilere güven duymayız", diyorlar. Dolayısıyla, bu yıl % 20'ye düşmüş olsak bile geçmiş iki yılın enflasyon oranını

topladığımız zaman enflasyon oranının % 100'e yakın olduğunu görüyoruz üç yıl açısından. O bakımdan mutlaka bu dönemde 2003 yılı için enflasyon muhasebesi düzeltmesinin yapılması finansal tabloların güvenilirliği ve yurtdışında kabul görmesi açısından gereklidir.

Tabii sadece enflasyon muhasebesi değil, Cansen Hanım da vurguladı, diğer muhasebe standartlarının da yürürlüğe girmesi şarttır. Bunları devreye koymadığımız sürece maalesef finansal tablolardaki bilgiler doğru olmuyor. Nitekim, Türkiye'deki ile uluslararasıdaki uygulamalar arasındaki birkaç farklılığa değinmek istiyorum. Yani şu anda bizim raporladığımız bilgilerle UMS' ye uysaydık yayınlanması gereken bilgiler arasında ne gibi farklılıklar var. Çok ana hatlarıyla değineceğim.

Farklılıklara baktığımızda en önemli fark olarak diyoruz ki, Türkiye'de finansal raporlamada kullanılan bilgiler uluslararası uygulamalara tam olarak uyumlu değildir. Uluslararası Muhasebe Standartları'nın bir an önce zorunlu olarak yayınlanması ve uygulamaya konulması şarttır.

Yine borçlanma maliyetlerinin raporlanması Türkiye'de farklıdır. Türkiye'de faiz giderleri varlık maliyetlerine dahil edilebilmekte ve bu uygulama yaygın olarak yapılmaktadır. Oysa, Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre borçlanma maliyetlerinin doğrudan gider olarak yazılması esastır. İstisnası kullanım ve satışa hazır hale gelmesi uzun süreyi gerektiren özellikli varlıkların finansmanında kullanılan borçlanma maliyetlerinin arzu edilmesi durumunda maliyete dahil edilebileceği hususudur. Ülkemizdeki bu farklı uygulama, gelir tablosundaki karı daha yüksek göstermekte, aynı şekilde aktiflerin değerini de daha yüksek göstermemize neden olabilmektedir.

Bir başka farklılık, ülkemizde uygulanan amortisman oranları ile uluslararası uygulamalar arasındadır. Bizde amortisman oranları normal ya da azalan bakiyeler yöntemini seçmemize göre % 20-40 gibi sabit oranlarda ayrılmakta, bu da doğru bir uygulama olamamaktadır. Amortisman oranlarının varlıkların faydalı ömürlerine yani hizmet sürelerine göre belirlenmesi gerekir. Farklı uygulamalar Türkiye'deki amortisman giderlerinin daha yüksek olmasına neden olabilmektedir.

Yine bir başka farklılık, finansal kiralama şirketlerinin, finansal raporlamalarının yanlış olmasıdır. Finansal kiralamaya verdikleri varlıkları kendi aktiflerinde, maddi duran varlık olarak göstermeye devam etmekte ve bunlara amortisman ayırmaktadırlar. Bu ise, bilançonun yapısını bozmaktadır. Oysa, finansal kiralamaya verilen

varlıklar maddi duran varlıklar arasında yer almamalı ve bunlara amortisman ayrıl-
mamalıdır Bu varlıklar aktiften çıkartılmalı ve finansal kiralamaya verilen varlıklar-
la ilgili olarak yapılacak tahsilatlar, finansal kiralama işleminden doğan alacaklar
şeklinde raporlanmalıdır Faiz gelirleri ise, dönemlere uygun olarak aktarılması için
kazanılmamış gelirler hesabında muhasebeleştirilerek, alacaklardan indirim şeklin-
de raporlanmalıdır. Aynı şekilde, finansal kiralama yoluyla varlık edinen firmalar, bu
varlıkları kendi aktiflerinde göstermeli ve bunları amortismana tabii tutmalıdır. Ay-
rıca finansal kiralamadan doğan borçlar pasifte raporlanmalıdır. Oysa, Türkiye uy-
gulamasında,finansal kiralama yoluyla edinilen varlıklar aktifte gösterilmemekte-
dir.Ödenen tutarlar kira gideri olarak muhasebeleştirilmektedir.

Yine bir başka önemli farklılığımız, yıllara yaygın inşaat ve taahhüt işleri yapan
firmalardaki finansal raporlama, uluslararası uygulamalardan çok büyük farklılık
göstermektedir. Gelir ve giderlerin dönem sonuçlarının alınması bizim ülkemizde
geçici kabulün yapıldığı yılda yapılmaktadır. Oysa, uluslararası standartlara göre ge-
çici kabulün yapıldığı yılda değil, her yıl için tamamlanma yüzdesine göre gelir ve
giderler hesap edilmeli ve dönemlere yansıtılmalıdır.

Yine finansal araçların ve diğer türel ürünlerinin raporlama esaslarında ulusla-
rarası uygulamalardan Türkiye'deki uygulamalar farklılık göstermektedir.

Bir başka farklılık, bazı kalemlerimizin değerlemesinde tarihi maliyetler yerine,
gerçeğe uygun değerlerin esas alınması gerekmektedir. 'Fair value' dediğimiz de-
ğerleme ilkesi artık günümüz raporlamasına damgasını basmış bir değerlendirme ilke-
sidir. Bu nedenle tarihi maliyetlerin artık yavaş yavaş terk edilerek, gerçeğe uygun
değerlerin esas alınması gerekmektedir. Özellikle, alım satım amaçlı menkul kıy-
metler maliyet değeri ile değil, gerçeğe uygun değeri ile yani borsa değerleriyle de-
ğerlenmeli ve borsa değeri artış karları ve zararları da o dönemin kar ve zararları-
na aktarılmalıdır.

Yine raporlamada bizdeki başka bir farklılık ise, vadeli satışlarda ortaya çıkan
vade farkları Türkiye'de satışlar içinde raporlanmaktadır. Oysa, bunlar bir satış ge-
liri değil, bir faiz geliridir ve yerinin değişmesi gerekiyor. Zira bu uygulamamızdan
dolayı brüt satış karımız fazla gözükmektedir.

Yine vergi mevzuatı ile muhasebe uygulamaları arasındaki geçici farklardan do-
ğan vergi karşılıklarının gelir ve gider etkisi hesap edilmeli ve gelir tablosuna ve de
bilançoya ertelenmiş vergi varlıkları veya ertelenmiş vergi yükümlülükleri dahil ol-

malıdır. Konsolide tablolar düzenlenmeli, konsolidasyon kapsamına alınmayan iştiraklerin öz kaynak yöntemine göre değerlendirme esası Türkiye'ye getirilmelidir. SPK'nın yaptığı yeni düzenlemelerde tüm bu yeni yapılan ve uluslararası standartların öngördüğü değişikliklere yer verdiğini görüyoruz.

Bir başka farklılık, ki bu halen bizim ülkemizde pek uygulanmıyor. Borç ve gider karşılıkları. Borç ve gider karşılıkları hesap edilmeli ve işletme yükümlülükleri içine alınmalıdır, diyoruz.

Yine daha önce vurguladığım gibi, en önemli farklılık ve de bir an önce uygulamaya koymamız gereken konu, yüksek enflasyon döneminde, ki şu anda ülkemizde yüksek enflasyon dönemi var, finansal tablolarımızın genel fiyat düzeyine göre düzeltilmesi ve 29 no'lu Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre raporlama yapmamızdır.

Bir başka düzeltmemiz gereken konu, nakit akım tablolarımızdır. Her ne kadar Türkiye'de nakit akım tabloları düzenleniyor ise de içeriği ve sunuşu farklıdır UMS'ye göre. Dolayısıyla, tablolarımızın yeniden gözden geçirilmesi ve işletme faaliyeti yatırım faaliyeti ve finansman faaliyetine ilişkin nakit akımlarını ayrı ayrı gösterecek şekilde raporlanmasına olanak tanınmalıdır ve daha şu anda sayamadığım birçok farklılıkların giderilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, dünyada finansal raporlamada Uluslararası Muhasebe Standartları benimsenmektedir. Bütün ülkeler için finansal raporlamada sunulan bilgiler bu esaslara göre belirlenecektir. Standartlarda tek uygulamaya gidilmektedir. Hatta ülkelerin ayrı ayrı standart yayınlama faaliyetlerinin zaman içinde ben son bulacağına inanıyorum. Yani artık her ülke muhasebe standardı hazırlayacağına, tek bir adreste buluşacaktır. O da Uluslararası Muhasebe Standartları olacaktır. Avrupa Komisyonu'nu 1.1.2005'den itibaren konsolide finansal tabloları Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu hazırlanmasını zorunlu tutmaktadır. Yine, IOSCO da Uluslararası Muhasebe Standartları'nın uygulanmasını tavsiye etmektedir.

Birçok uluslararası işletme finansal raporlamada Uluslararası Muhasebe Standartları'nı benimsemiş durumdadır. Türkiye'de ise halen mevcut durumda muhasebeyi ve dolayısıyla finansal raporlamayı yönlendiren kurumlar maalesef çok çeşitlidir. Bunlardan mesela Maliye Bakanlığı tebliğleri ile tüm işletmeleri yönlendirmektedir. SPK, kendi tebliğleri ile halka açık şirketleri, aracı kurumları, yatırım ortaklıkları ve yatırım fonlarını yönlendirmekte, BDDK ise tebliğleri ile bankalar ve özel fi-

nans kurumlarını ilgilendirmekte, Hazine Müsteşarlığı ise yayınladığı tebliğlerle sigorta, finansal kiralama şirketleri ve factoring şirketlerine yönelik muhasebe düzenlemeleri yapmaktadır. Bu da Türkiye’de finansal raporlamanın esaslarını belirleyen bu kurumların ne kadar çok başlık içinde olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla, bu durumun önlenmesi için 4487 sayılı kanunla değişik 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun ek birinci maddesiyle kurulan ve 7 Mart 2002 tarihinde faaliyete geçen kamu tüzel kişiliğine haiz Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanacak muhasebe standartlarına göre finansal raporlamanın yapılması gerektiği inancındayız. Bizim temennimiz, biran önce kurulun faaliyetine geçirilmesi ve birtakım finansal zorlukların giderilerek, bu muhasebe standartlarının 2003 yılı sonu veya 2004 yılına kadar tamamının Türkiye’ye mal edilmesidir. Bu demek değildir ki, SPK veya BDDK veya Maliye kendi tebliğlerini yayınlamayacak. Tabii ki yayınlayabilir. Ama esas düzenleme, ana çatı Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yapılır, diğer kurumlar ona atıfta bulunarak kendi ilgi kesimlerini yönlendirecek açıklamalarda ve tebliğlerde bulunabilir, diye düşünüyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Zafer Sayar: Sayın hocamızın global dünyada yerel muhasebe standartlarıyla Uluslararası Muhasebe Standartları’na geçişin önemini vurgulayan ve de artık dünyada UMS’nin tek referans olduğunu belirten, ayrıca UMS ile şu anda Türkiye’de yer alan standartların temel farklılıklarını çok detaylı bir şekilde açıklayan değerli sunumu için teşekkür ediyorum.

Bir noktayı yeri gelmişken ben açıklamak istedim. Kamuoyunda şöyle bir yanlışlık var. Sermaye Piyasası Kurulu’nun düzenlediği bu Uluslararası Muhasebe Standartları henüz taslak aşamasında. 30 Eylül itibariyle kamuya açıklandı ama yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzenlenmesi ve konsolide mali tablolara ilişkin esaslar düzenlemesi ise Resmi Gazete’de zaten yayınlanmış durumda ve yürürlüğe 1.1.2003 tarihinden itibaren girmektedir. Ama Uluslararası Muhasebe Standartları’na ilişkin taslağın henüz uygulama tarihi netlik kazanmamıştır. Yani UMS taslağı yürürlüğe girmese bile, enflasyon muhasebesi ve de konsolide mali tablolar konusu 1.1.2003’ten itibaren uygulamaya geçmektedir.

İkinci konuşmacımız Sayın Zeynep Uras. Kendisi şu anda PricewaterhouseCoopers İstanbul ofisinde ortak olarak çalışmakta. Kendisi daha önce bir yıl aynı şirketin Londra ofisinde görev yapmışlar ve halen de firmanın denetim ve danışman-

lık hizmetleri bölüm başkanlığını ve finansal sektör bölümü yöneticiliğini yürütmektedir. Sayın Uras, uluslararası raporlama standartlarına geçiş konusunda bir sunum yapacaklar. Buyurun.

Zeynep Uras: Teşekkür ederim. Ben, son yasal düzenlemelerle Uluslararası Muhasebe Standartları'na uyumlu hale gelen finansal raporlama uygulamaları ve bu uygulamalarla hayata geçecek hali hazırdaki uygulamalardan önemli ölçüde fark içeren standartlardan kısaca bahsetmeye çalışacağım. Bundan önceki konuşmacılar bu konulardan genel olarak bahsetti. Ben konuşmamda Uluslararası Muhasebe Standartları ile ilgili önemli olduğuna inandığım bazı konuların altını çizmek istiyorum.

Uluslararası Muhasebe Standartları ilke bazlı standartlar setidir. Burada ön planda olan ilkeler. Katı kurallar değil. Buradaki en öncelikle göze çarpan ilkelerin karşılaştırılabilir olması. Tam kapsamlı dipnotlarla mali tabloların kullanıcılara en iyi ve doğru şekilde bilgiyi vermesi ve bunların gerçeğe uygun olarak gösterilmesi ve sunulması ve her şeyden önce de özün önceliği ilkeleri.

Uluslararası Muhasebe Standartları Seti sadece standartlardan oluşmamakta, aynı zamanda Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi'nin bu standartlarla ilgili yorumlarını da içeren bir set. Bu setler 1.1.2003 tarihinden itibaren artık uluslararası arenada da Uluslararası Finansal Raporlama Standartları olarak adlandırılacak. AB seçimini 2000'li yılların başında yaparak Uluslararası Muhasebe Standartları'nı 2005 yılından itibaren bütün şirketlerde uygulamayı öngörmekte ve buna paralel olarak çalışmalar AB'ye üye ülkelerde 2000 yılının başından itibaren hummalı bir şekilde başlamış ve devam etmekte.

Türkiye'nin yerine bakacak olursak, ben burada çok geniş kapsamda yapılan bir anket sonucundan bahsetmek istiyorum, 2000 yılında 62 ülkenin katıldığı çok kapsamlı bir anket çalışması yapıldı. Bu anket çalışması bundan sonraki yıllarda da güncelleştirilerek yapılmaya devam edecek. 2001 yılında da yapıldı, yine 62 ülke katıldı. Bu anketin sonucu bizim için çok çarpıcı. 62 ülkenin, ülkelerinde kullanılan yasal mevzuatla UMS arasındaki farklılıkları bu ankette yer aldı. 4 tane ülke var bu anket sonucunda yasal düzenlemeleri UMS'den önemli farklılıklar içeren. Türkiye maalesef bu ülkelerden biri.

Diğer ülkelerde, Slovenya gibi, bazı fazla standart uygulamaları var. Onun için farklılıklar var. Örnek olarak Slovenya'da enflasyon muhasebesi uygulanması zo-

runluluğu yok ama enflasyon muhasebesi uygulanıyor. Litvanya'da iş birleşmesi standardı yok. Onun için bu önemli fark sebebiyle Litvanya da dahil edilmiş. Fas'da da konsolidasyon standardı yok. Ama Türkiye maalesef bu 4 ülkenin girdiği ligin dışında bir de birden fazla önemli farklılık içeren tek ülke olma konumunda. Bu 62 ülkenin içinde konsolidasyon uygulaması olmayan Fasla birlikte de tek ülke. Dolayısıyla, bu araştırma sonucu bizim için çok çarpıcı. Artık Uluslararası Muhasebe Standartları'nı bir an önce ivedilikle uygulamamız gerektiğinin kanıtı da bir yerde.

Bunun yanı sıra belirtmek istiyorum, Uluslararası Muhasebe Standartları ülkemizde hiç uygulanmıyor değil. Büyük holdinglerin ve bazı şirketlerin uzun yıllardan beri Uluslararası Muhasebe Standartları'nı uyguladığını, sadece yabancı yatırımcılar için değil, kendi yönetim amaçları için uyguladıklarını ve hatta yıllık faaliyet raporlarında da bunu kamuya açıkladıklarını örnekleriyle beraber biliyoruz. SPK da UMS'ye uyum çalışmalarını son aşamaya getirdi. Hedef 2003. Dolayısıyla, bundan sonraki araştırma güncelleştirmelerinde bizim ülkemiz farklılık içeren bu ülkeler içinde yer almayacak. Çünkü biraz sonra değineceğim unsurların bir tanesinin bile uygulanmaması Uluslararası Muhasebe Standartları'na uyumlu mali tablo hazırlanmasına ve bunun için bağımsız denetçinin görüş vermesine maalesef imkan vermiyor.

TÜSİAD'ın da içinde olduğu birçok kurum veya kuruluş SPK'ya görüşlerini bildirdi. SPK'nın bu yorumları değerlendirme çalışmalarına da hızla devam ettiğini duyuyoruz.

Şu anda yeni uygulamalarla yürürlüğe konan bu tebliğ taslağındaki 28 kısımdan oluşan standartlara önemli farklılıklar içeren şu andaki uygulamalarla kısaca değinmek istiyorum. Bunların en önemlisi enflasyon muhasebesi dediğimiz yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzenlenmesi standardı. Bu standardın uygulanması için Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre belirli bir tanım yapılmış hiper enflasyon için. Türkiye'nin de aslında son 25 yıldır belki en istikrarlı olduğu konulardan biri maalesef enflasyon. Buradaki en çarpıcı özellik, temel gösterge son 3 yılın kümülatif enflasyon oranının % 100'ün ya da bunun üzerinde olması. Bu prensibe göre 70'li yıllardan itibaren Türkiye bu kavrama girmiş durumda. Dolayısıyla, Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre mali tablo hazırlayan şirketler bu standardı 70'li yıllardan itibaren uygulamak zorundalar.

Nedir bu standardın içerdiği şeyler? Cari para birimi ile ifade edilmeyen değerlerin -bunlar da parasal olmayan kalemler- cari para birimine getirilmesi için en-

dekslemeye tabi tutulması. Bunlar standartta kısım 15'de çok detaylı olarak açıklanmış, ki burada hemen hemen UMS ile aynı kapsamda ve paralelde uygulama söz konusu. Endeks konusunda uygulamada bazı farklılıklar var ama bunlar her ikisinin de yanlış olduğu anlamına gelmiyor. Birtakım senelerde, bazlarda farklılıklar var ama onun dışında genel kavramlar hep aynı. Enflasyondan kaynaklanan zararın ya da kazancın, her zaman zarar olması söz konusu değil, gelir-gider tablosunda yer alması öngörülüyor. Geçmiş yıl mali tabloların da karşılaştırılabilir olması açısından bugünkü para birimine getirilerek tekrar düzenlenmesi gerekiyor. Yani bunu uygulayan şirketler her dönemde, her 3 ayda bir yeni endekse göre geçmiş dönem bilgilerini ve mali tablolarını da tekrar yeniden düzenlemeyi mutlaka yapmak zorundalar.

Bir diğer husus, en önemli farklılık, grup raporlaması, ki bu holding şirketleri iştirakleri ve bağlı ortaklıkları bulunan şirketler açısından son derece önemli ve geniş kapsamlı, detaylı bir çalışmayı içermekte, aynı enflasyon muhasebesi gibi. Burada aynı yine Uluslararası Muhasebe Standartları'na paralel bir uygulama söz konusu. Kontrol kavramı çerçevesinde konsolidasyona tabii olacak ortaklıklar ve şirketler belirleniyor.

Yine aynı şekilde müşterek yönetime tabii işletmelerin oransal konsolidasyonu, iştiraklerin özvarlık metoduna göre muhasebeleştirilmesi gündemde. Azınlık hakları detay olarak açıklanmış ve ne şekilde muhasebeleştirildiği bu kısımda belirlenmiş durumda. Yine aynı şekilde yurt dışında faaliyet gösteren stratejik yatırımların da ne şekilde raporlama birimine çevrileceği ve nasıl muhasebeleştirileceği bu kısımda yer almakta.

Diğer bir husus, belki çok önemli farkları içermiyor ama mali tabloların sunumu kısım 2, ki bunun UMS'de karşılığı 1. Bu standarda göre 4 tane ana mali tablo var. Bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu ve öz sermaye değişim tablosu ve bu tabloların dipnotlarında, bu tabloların açıklanabilir olmasını sağlayan dipnotlarda her kısımda her standartta ayrı ayrı belirlenmiş durumda. Bunlarda yine UMS standartları ile uyumlu bir şekilde dipnot gereklilikleri de her bir standartta yer alıyor.

Bir diğer husus, ertelenmiş vergi. Hali hazırda SPK uygulamalarında bazı ertelenen vergi yükümlülüklerinin muhasebeleştirilmesi söz konusu olsa da burada diğer BDDK uygulamalarıyla aralarında bazı farklılıklar var. Şu anda SPK'nın öngördüğü uygulama tamamen UMS'ye paralel. Tüm vergilendirilebilir farklardan doğan

ertelenmiş vergi borçlarının yükümlülük olarak mali tablolara yansıtılması gerekmektedir, indirilebilir farklardan doğan ertelenmiş vergi alacaklarının belirli bir kriter çerçevesinde varlık olarak mali tablolara yansıtılması söz konusu. Ertelenmiş vergi hesaplamasında da etkin vergi oranlarının kullanılması gerekiyor.

Bir diğer önemli yenilik, sektör raporlaması. Uluslararası Muhasebe Standartları 14'de yer alıyor bu gereklilik. Şu anda kısım 22'de açıklanmış. Bu kısımda yer alan standardın amacı aslında performansın daha iyi anlaşılması, risk ve getirilerin daha iyi değerlendirilmesi amacıyla yönelik olarak şirketlerin ürün ve hizmetleriyle eğer varsa coğrafi bölümler bazında ayrı sektör raporlaması yapması. Bunlar yine bu kısımda detaylı olarak açıklanmış. İşletmenin hangi bölümsel raporlamayı seçeceği, hangisinin daha amaca yönelik ve mali tabloların daha anlaşılabilir olmasını öngördüğü şeklinde birtakım kriterler getirilmiş.

Yine belirli yüzdeler var, tabii önemlilik kavramı beraberinde. Bütün ürünler ve gruplar raporlanmıyor. Mesela raporlanan bölümlerin grup dışı satışının konsolide edilmiş toplam kazancın % 75'inden az olmaması gibi. Tebliğde birtakım tanımlar getirilmiş, örneğin; bu gruplar için ne tip bilgiler verilmesi hususunda. Ancak bunlar şöyle özetlenebilir. O bölümün sonucu, bölüm varlıkları ve bölüm yükümlülüklerini mutlaka mali tablolarda birbirinden ayrı gösterip, dipnotlarda ayrı olarak belirtmek zorundasınız.

Diğer farklar, aslında bunların bir kısmına bakınca, mesela hasılatla bakınca "bundan önce hasılatla ilgili bir standart yok mu?" diyebilirsiniz. Ancak, uluslararası muhasebe standardı, enflasyon standardı devreye girince birtakım standartlara dönüp, tekrar bakmanız lazım. Çünkü enflasyon muhasebesi bütün standartların üstünde bir standart değil. Yani bu standardı uyguladıktan sonra, diğer konulara tekrar bakmak zorundasınız. Yeniden düzenlenen bilançoda, varlıklarda bir değer düşüklüğü var mı konusu, hasılatın içinde fiyatın içinde bir vade farkı varsa onun ne şekilde muhasebeleştirileceği, gelir tablosuna yazılıp yazılmayacağı ya da erteleneceği. Bu konu değişik standartlarda yer alıyor.

Kira muhasebesi keza bu yeni standartlarla UMS'ye uyum içinde. Finansal araçlar öyle. Finansal araçlar aslında finansal sektör için oldukça önemli. Ama diğer şirketler için de son derece detaylı ve titiz bir çalışmayı ve öngörüğü getiriyor beraberinde.

Diğer bir husus, demin de bahsettiğim gibi dipnotlar oldukça detaylı ve mali tabloların anlaşılabilir olmasına yönelik olarak son derece detaylandırılmış şekilde.

Tebliğde yer almayan bazı standartlar var ama sanıyorum SPK'nın bu konuda da çalışmaları var. Mesela 19 numaralı Uluslararası Muhasebe Standartları çalışanlara sağlanan faydaların muhasebeleştirilmesi ile ilgili. 41 numara tarım ürünleri ile ilgili gibi. Devam eden bir takım Uluslararası Muhasebe Standartları çalışmaları var. En önemlileri burada sigorta kontratlarının muhasebeleştirilmesi çalışması. Sanıyorum bunlar da SPK'nın gündemine önümüzdeki dönemlerde girecek konular. Çünkü Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi ekonomilerdeki gelişmelere paralel olarak standartları her geçen gün yenilemekte ve güncelleştirmekte. Dolayısıyla, amaç UMS'ye uyumsa bu standartların da biran önce bizim standartlarımız içinde SPK standartları içinde yer alarak tam uyumun sağlanması yoluna gidilmesi.

Ben burada sunumuma nokta koymadan önce önemli olduğuna inandığım üç konuya dikkat çekmek istiyorum. Bunlardan ilki aslında geçerlilik tarihi ile ilgiliydi. Bu standartta geçerlilik tarihi 1 Ocak 2003'den sonra sona eren yıllık mali tablolara deniyor. AB bu standartlara geçişi 2005 yılı olarak öngördü ve uyum çalışmaları devam ediyor. Benim dileğim bu standartların biran önce hayata geçmesi ve şirketlerin grupların bir an önce uyum çalışmalarına başlaması. Çünkü sanıyorum önümüzdeki dönemde üçer aylık dönemlerde eski standartlara uygun mali tablolar yayınlanıp, sene sonunda ilk defa yeni standartlara uygun mali tablolar yayınlanacak. Özellikle enflasyon muhasebesi ve konsolidasyon çok titiz ve detaylı çalışmayı gerektiriyor. Bu çalışmalara ivedilikle başlanması gerekiyor.

Bir diğer husus, ülkemizde, TÜSİAD'ın yaptığı anket sonuçlarında da zaten belirtmiş, önemli bir şirket, grup Uluslararası Muhasebe Standartları'nı uyguluyor. Bunları sadece kendisi için değil, aslında dışarıda yurtdışındaki yatırımcılar, bankalar için ve yıllık faaliyet raporlarında da yer alacak şekilde yayınlıyorlar. Bu çalışmalar da, tahminimce bizim de içinde olduğumuz ve diğer bağımsız denetim kuruluşlarındaki arkadaşlardan da izlediğim, görüşmelerimizden anladığım kadarıyla Uluslararası Muhasebe Standartları'na son derece uygun ve o standartlarda yapılan eksiksiz çalışmalar. Dolayısıyla, SPK'nın bu geçiş sürecinde, bu geçişin bu standartları uygulayan şirketlere dezavantaj yaratmaması için geçmişteki bu uygulamaları ilk dönemde kabul etmelerinin dışarıya verilecek mesaj olarak da daha yerinde olacağını düşünüyorum.

Son husus, AB muhasebe standartları ve raporlamasına ilişkin tek bir lisanı benimsedi. Ancak, bizim ülkemizde muhasebe standartları olarak tek bir lisandan bah-

setmek mümkün değil. BDDK standartları diyoruz, SPK standartları diyoruz, Türkiye Muhasebe Standartları diyoruz. Çok fazla standart var. Onun için dileğim biran önce de Türkiye’de tek bir standart olması. AB nasıl tek bir lisan olarak UMS’yi benimsiyorsa, Türkiye’de de tek bir standardın olması gereği. Buradaki adres de belli. Uluslararası Muhasebe Standartları. Belki bu ilk geçiş sürecinden sonra bu kurumların yasal düzenleyicilerinin UMS’yi referans vererek, UMS’yi uygulaması.

TÜSİAD’a bu semineri düzenlediği ve bize burada bu tartışma ve sunum imkanı verdiği için teşekkür ederim.

Zafer Sayar: Sayın Uras’a konuşması ve değerli katkıları için teşekkür ediyorum. Özellikle, UMS taslağında yer alan yeni düzenlemeler konusundaki detaylı açıklamaları ve de tabiri caizse UMS liginde ölkemizin yeri konusundaki anket çalışması ile çarpıcı bir sonuç ortaya konmuş oldu. Sadece kendisinin de bahsettiği, bizim taslak çalışmamız hakkında bir iki konuya değinmek istiyorum.

Taslağımızda şu anda 28 standart değil, 30 standart mevcuttur ve şu anda yürürlükte 34 standart vardır. Bunun dördü hariç 30’u bizim taslağımızda vardır. Bu durum birkaç standardın bir kısım içinde yer almasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, konsolide mali tabloların hazırlanması ve bağlı ortaklıklardaki yatırımların muhasebesine ilişkin 27 numaralı standartla iştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesine ilişkin 28 ve müşterek yönetime tabii işletmelerdeki muhasebeleştirilmesine ilişkin 31 numaralı 3 standart bir kısım içinde değerlendirilmekte. Dolayısıyla, bu 3 standart da aslında UMS taslağında bulunmaktadır. Gene 32 ve 39 numaralı standartlar da bir kısım içinde yer almaktadır. Dolayısıyla, şu anda 30 standart vardır. UMS’de olup da, bizim taslağımızda bulunmayan standartlar ise 4 tanedir:

Bunlardan birisi 15 numaralı standart. Fiyat değişiminin etkilerine ilişkin, 19 numaralı çalışanlara yönelik fayda planları, 26 numaralı emeklilik fayda planları ve 41 numaralı tarımsal faaliyetlere ilişkindir. Bunlardan 15 numaralı standart konusunda henüz Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu da net kararını vermiş durumda değildir. Bu nedenle bu standardı henüz koymadık. 19, 26 ve 41 numaralı standartlar ise aslında ölkemizde pek uygulaması olmayan konulardır. Bu nedenle yer verilmemiştir. Ama bundan sonraki gelişmeler çerçevesinde Uluslararası Muhasebe Standartları’na yönelik hazırladığımız bu taslak sürekli güncellenecektir ve yenilikler sürekli işlenecektir ve bununla ilgili de SPK’da ayrı bir birim ayrı bir daire de bulunmaktadır.

Şimdi üçüncü konuşmacımız Sayın Selda Aytekin. Kendisi şu anda Ernst Young'da partner olarak görev yapıyor ve ağırlıklı olarak finansal sektörde olmak üzere, Selda Hanım üretim hizmet ve perakende sektöründe faaliyet gören şirketlere ilişkin denetim danışmanlık hizmetlerinde bulunmakta. Kendisi ilk uygulamaya yönelik alınması gereken önlemler konusunda bize bir sunum yapacaklar. Buyurun.

Selda Aytekin: Değerli TÜSİAD üyeleri, değerli konuklar hoş geldiniz. Şu ana kadar yapılan konuşmalardan sonra hepimiz anladık ki Uluslararası Muhasebe Standartları'na ve bu bağlamda SPK Finansal Raporlama Standartları'na geçiş aslında kaçınılmaz. Ben, bu aşamaya geldiğimizde neler yapmamız gerekiyor, bu geçiş sürecini nasıl en kolay, en rahat bir şekilde geçirebiliriz; kısaca o konulara değinmek istiyorum.

Bugün globalleşen dünyada, özellikle globalleşen iş dünyasında tek bir lisanın konuşulması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu çerçevede, Uluslararası Muhasebe Standartları'nın veya yeni adıyla Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın AB'ne üye ülkelerde 1 Ocak 2005'den itibaren kullanılmaya başlanacak olması, yine aynı şekilde AB'ne üye olmayan ama dünyadaki diğer ülkelerde de örneğin Avustralya'da bu standartların uygulanmaya başlanacak olması, uzun süre dünyadaki tek ya da en kapsamlı muhasebe standartları olarak anılan ABD'ndeki genel kabul görmüş muhasebe standartlarının bile artık Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'yla karşılaştırılır duruma gelmiş olması, fiiliyatta değil ama fikrî olarak da olsa bu standartların tüm dünyada kullanılabilecek olmasının, Amerika tarafından dahi konuşulmakta olduğu bir aşamada SPK'nın böyle bir atılım yapması ve böyle bir çaba içine girmiş olması çok takdire değer bir çalışma diye düşünüyoruz. Özellikle, Türkiye açısından Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile tam uyumlu SPK Finansal Raporlama Standartlarının getirilecek olması önemli bir atılımdır.

Şu ana kadar baktığımızda, bu standartların geçerli olması durumunda halka açık şirketler, bunların konsolidasyon kapsamındaki bağlı ortaklıkları ve iştiraklerinin, hepsinin bu kapsamda bu standartlara tabi olacağını gördük. Bu çerçevede baktığımızda çok ciddi bir uyum süreci başlayacak demektir. Diğer yandan baktığımızda, Türkiye varolan standartların yetersizliği sebebiyle şu ana kadar birçok şirket, birçok aşamada gerek yurtdışıyla bağlantılı iştirakleri, bağlı ortaklıkları, gerek yurtdışı ile yaptığı işlemler, kredi işlemleri, ticari işlemler sebebiyle birçok aşamada Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun mali tablolar zaten ürettiyordu. Burada tek farklılık, bu tarz şirketler için, artık bunun biraz daha güncel haya-

ta giriyor olması. Sadece dönem sonunda veya 30 Haziran itibariyle bu mali tabloların çıkarılıyor olması tabii ki çok önemli bir uygulamaydı ve atılmış çok önemli bir adımdı. Ancak bundan sonra, standartlar yürürlüğe girdiğinde, aslında daha fazla günlük hayatımıza girecek bir uygulamadan bahsediyoruz.

Üçer aylık dönemlerde bu mali tabloların hazırlanması, birazdan da bahsedeceğim gibi, bunların günlük muhasebe işlemleri içindeki önemini göstermekte. Bu açıdan bakıldığında uygulamaların kapsamı yapılacak uyum çalışmalarını daha önemli bir hale getiriyor. Diğer taraftan, şu ana kadar bu tarz mali tablo düzenlemeyen şirketler için ise oldukça önemli bir uyum süreci başlamış bulunuyor. Bu çerçevede baktığımızda, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na veya SPK Finansal Raporlama standartlarına geçildiğinde ne tarz önlemler alınması gerek, bu konuda önemli birkaç hususu özellikle dile getirmek isterim,

Bunlardan ilki için sistem desteği ve değişikliği diyebiliriz ki, bu şu ana kadar uygulanan muhasebe standartlarının raporlamasında veya standartların günlük uygulamasında şirketlerin kullandığı sistemlerin belli bir aşamadan sonra yetersiz kalması gibi bir durum söz konusu olacaktır. Şöyle ki, bir enflasyon muhasebesi uygulaması, bir konsolidasyon uygulaması, finansal araçların muhasebeleştirilmesi, sabit kıymetler için her ne kadar bu birçok aşamada uygulanıyor olsa da, sabit kıymetlerde ekonomik ömür esasının kullanılacak olması, bütün bunlar şu an varolan sistemlere ek değişiklikler veya iyileştirmeler gerektirecek birtakım düzenlemeler. Zira, aynı şekilde varolan dipnotlar yeni standartlarla birlikte oldukça kapsamlı hale getirilecek. Bu standartları da geçmiş dönemlerde ya da UFRS raporlamaları yapıldığı gibi belki sadece sene sonu mali tabloları hazırlanırken, mali tablolara yapılan son düzeltmeler gibi yapmak artık mümkün olmayacak. Dönem içinde bütün işlemlerin ya da muhasebe kayıtlarının bu şekilde takip edilmesi gerekeceğinden sistem desteği ve değişikliği oldukça önem arz etmekte.

Bir diğer konu, uzmanlık sahibi personel ve eğitim gereksinimi. Birçoğunuz taslak tebliği incelediniz. Aynı zamanda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları açısından rapor yapan, rapor hazırlayan şirketler bu konuları çok detaylı olarak biliyorlar. Bu raporlama standartları, bu muhasebe standartları ciddi bir bilgi birikimi gerektiriyor. Bu konuda tecrübesi olan kişilerin ilgili çalışmalarda görev alması gerekiyor veya var olan elemanların ciddi bir eğitimden geçmesi gerekiyor. Burada şirketlere düşen önemli bir görev var. Sadece bir defalık eğitim değil, bu bir süreç. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ya da raporlama standartları sürekli de-

ğişmekte. Şirketlere düşen görev bu eğitimleri vermek, bu eğitimlerin devam etmesini sağlamak.

Bir diğer husus ise, bu eğitim sadece şirketlerin muhasebe departmanları veya finansman departmanları için söz konusu olan bir eğitim olamaz. Zira, standartlar artık bir hayat biçimi olmak durumunda. Yani şirketin operasyonlarının, bundan sonra atacağı adımların belirlenmesi çok önemli değişiklikler ve önemli kararlar gerektiriyor. Bu aşamada da, şirketin bütününe özellikle karar alıcı mercilerdeki kişilere bu eğitimin veriliyor olması gerekir. Buna çok kısa bir örnek verecek olursak, örneğin finansal araçların muhasebeleştirilmesi standardı. Bu bir banka için hazine departmanının çok önemli ölçüde katkısını gerektiren bir standart. Burada sadece muhasebe departmanının ya da mali kontrol departmanının vereceği kararlarla değil, muhasebe standardında verilen kararlarla birlikte normal operasyonların nasıl yapılacağı, faaliyetlerin nasıl gerçekleştirileceği de önem kazanacağından, şirketin geneline yayılması gereken bir eğitim politikasına gerek bulunmakta.

Bir diğer husus, mali tablo kullanıcılarını bilgilendirme gereksinimi. Bildiğiniz gibi standartlar yürürlüğe girdiği aşamada önceki dönem mali tablolarının da bu standartlar çerçevesinde yeniden düzeltilmesi ve karşılaştırma amacıyla verilmesi gerekiyor. Karşılaştırma olmayacak olsa dahi, bir önceki dönem yayınlanan mali tablolarla cari dönemde yayınlanan mali tablolar arasında birçok aşamada çok önemli farklılıklar ortaya çıkabilecek. Bu çerçevede, kamuoyunun mali tablo kullanıcılarının bu konuda ciddi bir bilgilendirmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz. Mali tabloları okuyacak olan kişilerin önceki dönem yayınlanan mali tabloyla bir sonraki yılda yayınlanan aynı döneme ilişkin mali tablo arasında farkların neden olduğunu, sadece fiktisel ya da ana başlığı olarak değil, nelerden kaynaklanabileceğinin daha detaylı bilgilendirilmesinin yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Buraya kadar olan kısım belki biraz daha kolay kısımdı. Şu an değineceğimiz konu değişimin boyutunun şirketler tarafından algılanması. Bu standartlar artık salt bir muhasebe standardı değişikliği değil. Genelde muhasebe standartlarındaki değişiklikler stratejik değişiklikler olarak algılanmaz şirketlerde. Oysa ki, bu değişiklikler şirketlerin bilgi yönetim süreçlerine, raporlama süreçlerine, performans kriterlerine, yönetim kararlarına ciddi boyutta değişiklikler getirebilecek standartlar. Bu çerçevede, şirketin bu standartları algılaması, onun ötesinde bu standartları özümsemesi ve bundan sonra alacağı kararlarını bu standartlar çerçevesinde veriyor olması çok büyük önem taşıyor.

Aynı şekilde buna bir örnek verecek olursak, birçok şirket şu ana kadar yerel mevzuata göre hazırlanmış mali tabloları ile çeşitli kurumlardan krediler almakta. Her ne kadar birçok kurum artık şirketlerden Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun hazırlanmış mali tabloları istese de, hali hazırda yerel mevzuata göre hazırlanmış mali tabloların kullanıldığı durumlar da var. Tabii bu durum, kredi anlaşmalarında yer alan çeşitli rasyoların değerleri açısından, fon sağlayan kurumlar tarafından eski standartlara göre belirlenmiş kriterlerin, yeni standartlar uygulandığında çok farklı boyutlara gelmesine neden olabilecektir. Bu da bu standartların şirketin fon sağlama kaynaklarına ciddi boyutta etkisini gösterir bir örnektir. Yine aynı şekilde bir fon sağlayan kurum tarafından kredi limitlerinin belirlenmesi hali hazırda geçerli olan standartlara göre hazırlanmış mali tablolardan belirlenirken, yeni standartlarda bu değerler ya da bu tutarlar çok farklı noktalara gelebilecektir.

Yeni standartlara geçişte, bu uyum sürecinde zamanlama ya da koordinasyon çok önemli. Bu geçişi bir proje olarak ele almak gerekiyor. Örneğin, AB'ne üye ülkelerde bu süreç 1 Ocak 2005'de başlayacak, diye konuşuyoruz başından beri panelimizin ve bu ülkelerde halihazırda çok ciddi bir "conversion process" dediğimiz bir süreç başladı AB ülkelerinde. Şu an 2001 yılından hatta 2000 yılından konuşulmaya başlanan birtakım çalışmalar var. 2005 yılında Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre mali tablo düzenleyecek şirketler için bu çalışmalar çok büyük bir hızla devam ediyor. Böyle bakıldığında, bizim de bu konuya aynı ciddiyette bakıyor olmamız gerekiyor.

Her ne kadar uygulama süreci ya da uygulamaya geçiş sürecinde kesinlik olmasa da, şu an görünen, 31 Aralık 2003 itibarıyla bu standartların yürürlüğe girmesi beklenen, istenen bir konu ve bu gözle baktığımızda da oldukça az bir süremiz var. Bu süreyi çok iyi değerlendirmemiz gerekiyor. Bu süre içinde buna bir proje şeklinde yaklaşılması, her şirketin kendi durum analizini yapması gerekiyor. Varılmak istenen hedeflerin neler olduğunun ortaya konması ve bu hedefler için çalışmalara başlanması gerekiyor. Tabii daha sonra bunların, ortaya çıkan çıktıların da belli aşamada test edilmesi gerekiyor. Zira, bu standartların 31 Aralık 2003 tarihinde ilk defa mali tablolara yansiyacak olduğu aşamada 31 Aralık 2003'ü bekleyecek hiç kimsenin lüksü yok. Bunun çok daha önceden ele alınması ve denenmesi gerekiyor. Uygulamanın daha sonraki aşamaları da önemli. Takdir edersiniz ki, ilk uygulamada birçok sorular çıkacak.

Özellikle uygulamaya başlandıktan sonra bu çerçevede SPK'nın bu sorulara cevap verecek bir destek sağlaması gerektiğini düşünüyoruz. Bu belki bir danışma hattı olabilir. Aynı şekilde, yine uygulamaya yönelik bir takım kuralların konması gerektiğini düşünüyoruz. Bir diğer husus, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları dinamik bir yapıya sahip, sürekli değişmekte, sürekli yenilenmekte. Yeni maddeler eklenmekte veya varolanlar değiştirilmekte. Bu çerçevede SPK'nın veya Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını takip edecek kurumun her şekilde bu gelişmeleri de takip etmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Sonuç olarak, Uluslararası Muhasebe Standartları'na geçiş basit bir standart değişikliği değil, çok önemli bir değişiklik. Şirketlerin stratejilerini, dünyaya açılan ifadelerini veya kendilerini anlattıkları dilleri ortaya koyacakları bir değişiklik. Bu uyum sürecinin çok ciddi bir şekilde ele alınması gerekmekte. Bu konuda uluslararası arenalarda atacağımız adımların Türkiye açısından şeffaflık adına büyük bir aşama olduğunu düşünüyorum. Teşekkürler.

Zafer Sayar: Çok teşekkür ediyoruz. Özellikle, ilk uygulamaya geçiş konusunda tereddüde düşülebilecek konular hakkında bunun çok önemli bir sistem değişikliği getirdiği, radikal bir değişiklik olması sebebiyle uzman personel ve eğitim ihtiyacına duyulan gereksinim ve de UMS'nin uygulanması ile birlikte şirketin finansal yönetim kararlarında ve performansında artık farklı yaklaşımların da uygulanması gereğine ilişkin sunum için teşekkür ediyorum ve konuşmada geçen SPK'nın teknik desteğine ilişkin konu hakkında da her türlü desteği her zaman hazır olduğumuzu vurgulamak istiyorum.

Son konuşmacımız Sayın Ayşe Botan Berker. Kendisi 1978 yılında ODTÜ İşletme Bölümü'nden mezun olmuş ve 1978 yılında Merkez Bankası'nda başladığı kariyerine aynı bankada çeşitli kademelerde görev yaparak devam etmiş. En son 1999 yılı Ocak ayında Dış İlişkiler Genel Müdür Yardımcılığı görevinden ayrılarak Fitch uluslararası kredi derecelendirme kuruluşunun Türkiye ofisini açmıştır. Halen Fitch Duff and Phelps şirketinde genel müdür ve aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. Kendisi bugün yatırımcılar açısından finansal raporların yorumlanmasında karşılaşılan güçlükler konusunda bir sunum yapacak. Buyurun.

Ayşe Botan Berker: Teşekkür ederim.

Yatırımcılar açısından finansal raporların yorumlanmasında karşılaştığımız güçlüklerin sıralanmasına geçmeden önce yatırım kararları için finansal tabloları kimin

yorumlaması gerektiği ve yorum sırasında karşılaşılan farklılıkların nasıl belirleneceği sorularına cevap verilmesi gerekmektedir.

Son 10 yılda finans piyasalarında giderek daha sık aralıklarla karşımıza çıkan kriz durumları yoğunluklu olarak bölgesel ve finansal altyapıdaki eksikliklerden kaynaklanmaktadır. Sözkonusu krizlerin, çeşitli dönemlerde ve toplantılarda sıkça tartışılan makro nedenlerinden çok krizlerden çıkartılacak sonuçlar üzerinde durmak daha faydalı olacaktır. Bu bağlamda, piyasa dinamiklerinin düzgün işleyebilmesi için her piyasa katılımcısının üstlendiği riskin bilincine varması gerekmektedir. Burada piyasa katılımcılarının sadece yatırımcılardan ibaret olmadığını altını çizmekte fayda vardır. Çünkü borçlananlar yani herhangi bir borç enstrümanını ihraç eden taraf da aynı şekilde üstlendiği riskin bilincine varmak durumundadır. Burada her ek borcun getirdiği marjinal maliyetin ve riskin mutlaka çok iyi saptanması gerekmektedir.

İkinci olarak, Türkiye’de mevcut finansal altyapının, piyasada oluşacak kriz beklentilerini önlemeye yönelik olarak sağlamlaştırılması gerekmektedir. Sağlam bir finansal altyapı; finans piyasalarındaki kanunlar ile standartların piyasalardaki belirsizlikleri azaltmaya hedefli, uluslararası normlara uygun muhasebeleştirmeye ve bağımsız denetimi ile bildirimini gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır. Söz konusu gelişme, UMS standartlarının daha yaygın olarak uygulanmaya başlaması ile bu çerçevede yapılacak diğer yapısal reformlar halen gündemde olan ve kısa zamanda Türkiye’de gerçekleşeceğini umduğumuz bir gelişmedir.

Finans piyasalarındaki gelişmenin yanı sıra yargıda da bazı gelişmelerin gözlenmesi gerekmektedir. Güvenilir ve bağımsız yargının uyuşmazlıklarda, iflaslarda ve karşılıkların değerlendirilmesinde getirdiği çözüm önerilerinin piyasadaki tüm katılımcılar tarafından çok iyi biliniyor olması gerekmektedir. Ancak, bu konuda bazı bilinmeyenler olduğunu düşünüyoruz.

Finansal risk analizini kimin yapması gerekir sorusuna cevap ararken, tüm piyasa katılımcılarının aynı seviyede ve derecede söz konusu analizleri yapmalarının beklenmemesi gerektiğinin altını çizmek gerekir. Özellikle bireysel yatırımcıların formasyonları eşit derecelerde buna uygun değildir. Kurumsal yatırımcıların donanımları bazı durumlarda buna uygun olabilir fakat sübjektif unsurların da değerlendirmeye katılması bazı yorum hatalarına yol açabilir. Bu bağlamda, piyasalarda mevcut eksiklikleri gidermek üzere rating kuruluşlarına ihtiyaç vardır.

Rating (kredi derecelendirme) kavramı 1900'lerde Amerika'da doğmuştur. Rating kuruluşları yatırımcıları üstlendikleri riskler konusunda bilgilendirmek üzere aracılık ederler. Rating piyasa oyuncularına yol gösteren bir araçtır. Yatırımlarını uygun gördükleri risk grubunda değerlendirmelerini sağlar. En genel tanımı ile bir kuruluşun finansal yükümlülüklerini zamanında yerine getirip getiremeyeceği hakkında verilen bağımsız bir görüştür. Bu görüş kolaylıkla anlaşılabilmesi amacıyla çeşitli sembollere dönüştürülmüştür. Bu bağlamda, raporların kendisini okumayacak olan piyasa katılımcılarına da sadece harflerle hangi mesajın verildiği çok basit bir şekilde anlatılabilmektedir. 'A', 'B', 'C' gibi harfler ile kendi içlerinde dağılımları gibi bazı semboller kullanılmaktadır.

Çok önemle üstünde durulması gereken bir konu da ratingin bir menkul kıymet satın alma satma veya elde tutma önerisi olmadığıdır. Bu konuda rating kuruluşu yatırım bankalarından ve aracı kurumlardan oldukça önemli bir fark göstermektedir. Rating, kurumların diğer ülkelerdeki benzer kurumlarla uluslararası karşılaştırılabilirliğini sağlar, yurt içi ve yurt dışı menkul kıymet ihraçlarında etkindir. Kurumların finansal durumu hakkında şeffaflık sağlayarak kurumlara olan güveni artırır.

Rating süreci nasıl işlemektedir? Finansal tablolar üzerinde kalitatif ve kantitatif analizler yapılmaktadır. Kalitatif analiz endüstri ve sektör analizi; faaliyet şartları, piyasa koşulları, üst yönetim kalitesi, strateji ve muhasebe yaklaşımları şeklinde başlıklar halinde toplanabilir. Şirketlerin faaliyette bulundukları sektörlerin özellikleri global düzeyde incelenir. Örnek olarak demir çelik sektörü incelenirken global demir ve çelik piyasası; mevsimsellik, o dönemdeki arz/talep durumu ve sektörle ilgili tüm gelişmeler göz önüne alınır.

Şirketlerin faaliyetlerini sürdürdükleri ortam ve bulundukları ülke koşulları ve buna bağlı olarak karşılaşacakları sosyal, ekonomik, demografik, hukuki ve teknolojik değişiklikler incelenir. Şirketlerin sektördeki durumu, rekabet güçleri, fiyatları belirlemedeki etkinlikleri ürün-müşteri ve kaynak çeşitleri incelenir. Yönetim açısından da, yönetimin üç veya beş yıllık öngörüler, stratejileri, geçmiş performansı, yatırım öncelikleri ve yatırımları finanse etme yolları incelenir. Muhasebe yaklaşımlarında kalitatif unsurların neler olduğu örneğin konsolidasyon prensipleri, değerlendirme metotları, gelir kaydetme ve amortisman teknikleri, karşılık ayırma politikaları ve bilanço uygulamaları vb incelenir.

Kantitatif analizin temelinde şirketlerin nakit yaratma kabiliyetleri, elde edilen gelirlerin yapısı, kaynakların verimli kullanımının değerlendirilmesi yatar. Bilanço analizi bazı durumlarda çok önemli olmasına rağmen özellikle reel sektör şirketlerinde nakit akışı analizini tercih etmekteyiz. Reel sektör şirketlerinin karşılaştırılmasında özellikle nakit akışı bazlı rasyolar kullanılmaktadır. Finans sektöründe ise sermaye tabanlı rasyolara ağırlık verilmektedir.

Kantitatif analiz yaparken şirketlerin faaliyetlerinden sağladıkları nakit akışının şirket faaliyetlerinin ve borç geri ödemelerinin ileride ne şekilde karşılanabileceğinin önemli belirleyicisi olarak değerlendirilir. Borçluluk yapısı ile ilgili yapılan analizlerde şirketlerin konsolide etmemiş oldukları borçlar ve çıkarmış oldukları varlığa dayalı menkul kıymetlerden dolayı ortaya çıkan yükümlülükler ve tüm bilanço dışı yükümlülükler göz önünde bulundurulur.

Finansal analizlerde, özellikle yabancı yatırımcıların anlamakta güçlük çektiği konuların başında, yüksek enflasyon ortamında enflasyondan arındırılmamış finansal raporların kullanılması gelir ki bu İMKB’de kote edilen şirketler açısından ikilemler yaratmaktadır.

Gündemde olan vergi konusuna gelince, SPK finansal raporlamasına göre kara geçmiş olarak görünen şirketler, UMS standartlarında enflasyondan arındırıldıktan sonra zarar açıklayabilmektedirler. Bu konuyu özellikle yabancı yatırımcılar kolayca anlayamamaktadırlar. Bu bağlamda, şirket olmayan bir kardan vergi ödemekte dolayısıyla konu tüm hissedarları ilgilendirmekte ve yatırım kararlarını etkilemektedir. Konunun gündeme gelmesinin gecikmiş olduğunun altını çizmek gerekir. Enflasyona göre düzeltilmemiş tablolar gizli kayıp ve gizli rezerv yarattığı için biz analizlerimizde doğal olarak UMS standartlarına göre hazırlanan tabloları kullanıyoruz. Burada bizim de arzumuz, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’nun bir an önce tam anlamıyla çalışmaya başlaması, sigorta ve leasing de dahil olmak üzere her sektörün kullanacağı ortak muhasebe standardının derhal belirlenip, işlevsellik kazanmasıdır.

Üzerinde önemle durulması gereken konulardan bir tanesi konsolidasyon prensipleridir. Konsolidasyonun tüm grup iştiraklerini (finansal ve finansal olmayan) kapsayarak grup yapısının gerçek resmini vermesi gerekmektedir. Bu konuda da mutlaka bir gelişme olacağı ümidi içindeyiz. Türkiye’de çok yaygın olan holding yapısı altında faaliyet gösteren şirketlerin karşılıklı iştirakleri holding şirketinin iştirak

üzerindeki kontrol derecesini endirekt hisseleri yoluyla artırabilmektedir. Bu durumda yasal olarak bağımsız gibi görünen bir şirketin, gerçekte finansal kararlarını bağımsız olarak verip vermediği tartışma konusudur. Dolayısıyla, bazı holding şirketlerinin kompleks yapılarından kurtularak şeffaflaşmaları gerekmektedir.

Grup şirketleri içerisindeki borçlanmaların hangi şirket üzerinden gerçekleştirildiği ve borçların arkasındaki çapraz garantiler her zaman çok açık olmamakta, bu bağlamda bilanço dışı yükümlülüklerin detaylarıyla açıklanması konusu önem taşımaktadır. Bilançoda görülmemekle birlikte herhangi bir grup şirketine garanti verilmiş olabilmektedir. Bunların mutlaka açıklıkla belirtilmesi gerekiyor. Grup bankalarıyla yapılan hedging işlemlerinde bankalar forward işlemlerini özellikle açık pozisyonların çok gündemde olduğu dönemlerde grup şirketleriyle yaptılar. Ondan sonra ya grup şirketleri ya da bankalar bu zararları yazdı. Bu durumda grup şirketleri arasında yapılan hedging hiçbir şekilde grubun risk pozisyonunu değiştirmemektedir.

Hedging, sadece kayıtlama amacıyla değil, riski azaltmaya yönelik olarak yapılmalıdır. Bunun dışında, yüksek enflasyon ortamında bilançolarda yabancı para ağırlığının yüksek olması yapılan analizlerde güçlük yaratmaktadır. Döviz bazında yapılan borçlanmalara ilişkin olarak anapara ve faiz ödemelerinin farklı muhasebeleştirilmesi yorum farklılıklarına yol açmaktadır. Ayrıca, bilançolardaki döviz kalemlerinin Türk Lirasına çevrilmesinde çeşitli kuruluşlar tarafından farklı kurlar kullanılması, raporlarda belirgin sapmalara neden olabilmekte gerçekte var olmayan farklar yaratmaktadır. Aynı şekilde, repo ve türev işlemlerinde farklı muhasebeleştirme yöntemlerinin kullanılmaması gerekir.

Hukuki altyapı açısından ve yabancı yatırımcıların (özellikle uluslararası tahvil yatırımcılarının) sorguladığı bir konu olarak, Türk yasal sistemine göre iflas durumunda tahvil yatırımcısının diğer borç verenler arasında sıralamasının nerede bulunduğu sorusu karşımıza çıkmaktadır.

İcra İflas Kanunu 206. madde'ye göre adi ve rehinli alacaklar sıralamasında 'tahvil' alacaklıları yer almamaktadır. Bu durumda tahviller sıralamanın en altında 'diğer' başlığı altında değerlendirilmektedir. SPK düzenlemesinde ise, tahvile ait bölümde yine tahvil yatırımcısının kuruluşun iflası durumunda diğer borç verenler ile ilişkilendirilmesine ait bir hüküm bulunmamaktadır. Önümüzdeki dönemlerde düşük enflasyon ve düşük faiz ortamına geçtikçe şirketlerin çıkardıkları borçlanma

enstrümanlarında çeşitlenmenin olacağı ve şirket tahvillerinin de bunlardan bir tanesi olacağı muhtemeldir. Bu bağlamda, tahvil yatırımcısı ve ihraççısı için bu belirsizlik caydırıcı bir unsur olarak karşımıza çıkacaktır. Bu konuda da öncelikli bir tedbir alınması gerekmektedir.

Zafer Sayar: Çok teşekkür ediyoruz. Özellikle finansal risk analizi ve rating ilişkisi konusunda bizleri aydınlattı ve nakit akım tablolarını özellikle reel kesim açısından önemini vurgulayarak, rating çalışmalarında karşılaşılan yatırımcılar açısından da önem arz eden sorunları vurguladılar ve bu kapsamda da enflasyon muhasebesinin de kendileri açısından çok önemli olduğunu, konsolide mali tablo düzenlemelerinin de büyük önem taşıdığı ve sadece finansal kuruluşlar kısmi konsolidasyonu değil, tam konsolidasyonun gerekliliğini vurguladılar. SPK taslağında da tam konsolidasyon yönteminin uygulanmış olduğunu vurgulamak istiyorum bu kapsamda. Tekrar teşekkür ediyorum.

Süremiz doldu. Dilerseniz bundan sonraki panelimizden sonra soru-cevap bölümünü yapalım.

ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARINA UYUM PROJESİNİN UYGULAMADAKİ ETKİLERİ

II. OTURUM

Panel Başkanı

Cansen Başaran - Symes, PricewaterhouseCoopers, Türkiye Başkanı

Panelistler

Mustafa Uysal - Anadolu Endüstri Holding A.Ş., Mali Grup Başkanı

Ekrem Tokay - Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş., Genel Müdür Yardımcısı

Selmin Çağatay - Commercial Union Sigorta A.Ş., Genel Müdür Yardımcısı

Cansen Başaran-Symes: Panelimizi açıyorum. İlk bölüm daha ağırlıklı olarak teorikti ve sizi son gelişmelerden haberdar hale getirmek üzerineydi. Burada ise, daha çok uygulamada yaşanan ve senelerdir UMS mali tablolarını bilfiil Türkiye ortamında hazırlayan arkadaşların değişik açılardan tecrübelerini paylaşacağız.

İlk konuşmacımız Sayın Mustafa Uysal. Kendileri bize UMS'nin şirketler grubu açısından önemini bildirecek. Biliyorsunuz Mustafa Bey, Anadolu Endüstri Holding'in mali grup başkanı. Önümde oldukça detaylı bir özgeçmişi var ama ben çok kısa olarak size okuyacağım. 1975 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. 1979 yılında hesap uzmanlığı ünvanını aldı. Daha sonra 1982 yılından bu yana da Anadolu Endüstri Holding bünyesinde değişik görevlerde bulundu. Kendileri şu anda icra başkan yardımcılığı ve mali işler başkanlığı görevlerinde bulunmaktadır.

Mustafa Uysal: Bu toplantıyı tertip eden TÜSİAD üyelerine çok teşekkür ediyorum.

Türkiye yönünü batıya çevirmiş bir ülke. Batıya çevirmek dediğimiz zaman, coğrafi bir yönden ziyade, çağ ile bütünleşmiş, medeni bir dünya içinde yer almayı anlıyoruz. Batıya yönelik Cumhuriyetten önceki dönemlerde başlamış ki Tanzimat hareketleri, hatta o dönemde Donazetti Paşa Osmanlı içerisindeki senfoni orkestrasının kuruluşunu Dede Efendi ile çağdaş olarak gerçekleştirmiştir ve bugünkü orkestranın temellerini o dönemde atmıştır. Tabii ki cumhuriyetle bu daha büyük bir ivme kazandı. Fakat ne yazık ki, bunca bir yıl geçmiş olmasına rağmen, özde biz kendimizi tam manasıyla batıya çeviremedik. Yani bu tamamen bir şekilde kaldı.

Diğer bir ifade ile, özü itibarıyla biz medeni dünyada yer alacak adımları atamadık. Tabii bunun değişik sebepleri, psikolojik sebepleri, sosyolojik sebepleri incelenebilir. Mesela, bizim şu anda çok değerli uzmanlarımız var, konuyu çok iyi biliyorlar. Bu konulara sadece bugün değil, yıllardır değiniliyor. Fakat neden adım atamıyoruz noktasında bizim bir aksiyon zafiyetimiz var. Onun için Türkiye'de ben de daha çok vergi uzmanından, daha çok SPK uzmanından daha fazla değişim mühendisine ihtiyacımız var. Çünkü bu belki işin daha zor yanı.

Burada önemli olan nokta alışkanlıkların kırılması. Yani alışkanlıkları nasıl kıracağız konusunda birtakım çalışmaların yapılması gerekiyor. Şirketler açısından baktığımız zaman, nasıl ki bir insan hayatı için sağlıklı bir ortamda uzun dönem ayak-

ta kalmak, amaçları gerçekleştirmek için önemli ise, şirketler açısından da temel amaç yine sağlıklı bir ortamda uzun süre hayatta kalmaktır. Bu konu ile ilgili olarak, Cansen Hanım da sözlerinin arasında buna değinmişti. Bu yapı içerisinde kurumsallaşma da kendiliğinden gerçekleştiğinde, şirketin çevresi itibariyle hissedarları, çalışanları, finansörleri bu gelişmeden, bu kurumsallaşmadan yararlanacak. Bu arada devlet de hakkını alacak. Tedarikçiler ve bayiler de bu zincir içerisinde yararlı hizmetler yapacaklar.

Tabii ki, bu uzun dönemli ayakta kalmanın kuralı da doğru kararlara bağlı. Yani doğru kararlar alırsanız uzun dönemli ayakta kalmanız imkan dahiline girer. Doğru kararlar için de, bu kararlara destek olacak karar destek mekanizmalarının ve ölçme sisteminin mutlaka doğru olması gerekiyor. Bu yönüyle baktığımızda, şirketler açısından temel üç faktör önem taşıyor:

- Risk yönetimi. Yani risk konusunda şirketlerin iyi yönetilmesidir.
- Şirketlerin performanslarının iyi takip edilmesi.
- Şirketlerin uzun dönemli planlarının doğru yapılması.

Bunlar birbirinden ayrı şeyler fakat ortak noktası karar mekanizmalarında doğru ölçme sisteminin üçü için de geçerli olmasıdır.

Performansı biz şirketin kanına benzetebiliriz. Kan kaybı yavaş yavaş olduğu yani yeterli fon sağlanamadığı zaman, şirket uzun dönemde hayatiyetini kaybedebilir.

Çok yüksek fon sağlayan çok karlı, çok güçlü bir şirket de bir anda batmış olabilir. Bu örnekler de var. Bu şirket çok iyi yönetiliyordu, iyi kar sağlıyordu, deriz. Nasıl battı? Risk yönetimi devreye giriyor. Yani şirketin risklerinin düzgün "hedge" edilmesi önem taşıyor.

Aynı şekilde, uzun vadeli planlama açısından da muhasebe standartları ve doğru ölçme önemlidir. Şöyle ki şirketler, normal aylık faaliyet raporlarını tabii ki bütçe ve iş planlarıyla kıyaslayarak yönetime sunuyorlar. Tabii ki bütçeleme aşamasının da değerlendirme hükümlerine uygun olarak yapılması lazım. Bu çok kritik bir nokta. Özetle, Uluslararası Muhasebe Standartları bütçe için de geçerli olmak durumunda.

Risk yönetimi konusunda SPK'nın biraz daha hassas olması gerektiği kanaatindeyim. SPK performans ölçüm sistemlerine önem veriyor ama risk yönetimine ye-

terli önem vermediği kanaatindeyim. Yatırımcılar da şirketin açıkladığı veya açıklayacağı karlarla ilgilenirler. Oysa ki, ne kar doğru kar ne zarar doğru zarardır. Şöyle ki, enflasyon düzeltilmesi yapılmadan bu bilgilerin değeri yoktur. Yatırımcılar şirketin risklerine yeterince bakmazlar. SPK'nın iyi yönetilen şirketlerle ilgili farklı bir endeks uygulaması gibi bir yaklaşımını ben basından takip ettim. O uygulamanın mutlaka objektif kriterleri olmalı. Objektif kriterler için herhalde ratinglerinin yapılması, ratingdeki standartların da SPK tarafından ortaya konulması gerekir. Aksi halde sübjektif unsurlar karışabilir. Bizim iyi yönetiliyor dediğimiz şirketlerin aslında çok kötü yönetildiğini de görebiliriz. O bakımdan bu konuya eğer bir standart getirilecekse yani ayrı bir endeks olacaksa, mutlaka objektif kriterlerinin konması gerekiyor.

İşletme yönetimi açısından farklı değerlendirme kriterleri tabii ki farklı sonuçlara yol açıyor. Buna çok değinildi. Devlet tabii vergi kanunlarına uygun mali tablo çıkarıyor, ortaklar SPK standartlarına uygun, uluslararası yatırımcılar UMS'ye, yerel yatırımcılar için yine SPK standartları uygun. İç kredi kuruluşları için Türk Ticaret Kanunu'na uygun bilançolar çıkartılıyor, dış kredi kuruluşları için UMS'ye uygun standartlar çıkartılıyor, alacaklılar için yine Türk Ticaret Kanununa uygun standartlar çıkıyor. Şimdi düşünebiliyor musunuz bunların ortasında bir tane şirket var. Şirketler açısından kaos bu. Yani hibrit bir yapı oluşuyor şirketlerde.

Bunun aslında bir maliyeti olduğunu, psikolojik ciddi bir yıpranmaya da sebebiyet verdiğini bilmemiz lazım. Bu yapı içinde şirket açısından söylenebilecek tek şey bunların hepsinin uyumlu hale getirilmesidir. Şirkette, mali tablo tek tip olmalıdır. Bu temel tablodan hareketle ilgili kurumlar için diğer raporlarınızı belirleyebilirsiniz. Dolayısıyla, ölçme sisteminin tek olması halinde şirket yönetimlerindeki bu hibrit yapının problemlerinin çözüleceğini düşünüyoruz.

Bizim bu yapımızla Zeynep Hanım'ın sunumunda, dünya üzerindeki yerimizi görünce ürperdim. Yani dünya platformunda biz birçok noktalarda geriyiz, bu noktada da çok çok geri olduğumuzu görünce üzülmemek ve şaşırmamak mümkün değil. Yani bazı yerlerde Fas'la beraberiz, bazı yerlerde dünyanın tek en geri ülkesiyiz gibi. Yani biz nasıl yönümüzü batıya çevirdik. Aldığımız kararların veya stratejilerimizin uygulanmasında aslında biz batıya yönümüzü coğrafi olarak çevirmiş gibi gözükmekle beraber, hala medeni dünyada yer alacak aksiyonu yapabilmekten uzak kalıyoruz. Bu yapı içerisinde eğer bu tablolar bu şekilde uyumlaştırılıp ülkenin önü hakikaten uluslararası standartlara açılırsa 2005'deki hem AB ile ilgili ola-

rak uyum sürecinde bir başarı sağlanacak, onun yanında da yabancı sermaye ve uluslararası kuruluşlarla ilişkiler gelişecek.

Şirketler için en büyük fayda burada. Yani şirketlerin hisse arzları artacak, arz ettikleri hisselerin fiyatları artacak. Daha iyi fiyattan hisselerini arz edebilecekler. Kredi kaynakları açılacağı gibi yine daha ucuz fiyatlı bir kredi kullanma imkanı olacak. Bunlar yatırım maliyetini aşağı çekecek. Hisse değerlerini ise yukarı düzeye çekecek. Bunun yanında şirketlerin performanslarının da yine uluslararası karşılaştırılabilir bir noktaya gelmesine imkan sağlanacak. Biraz önce bahsettiğim gibi, işletmelerde daha doğru kararların alınması için karar destek sistemleri daha yeknesak bir hale gelmiş olacak.

Bu konunun yanında zayıf yönler diye bahsedeceğimiz konular arasında ise, en önemli konu eğitim ve uyum sorunudur. Yani biz sadece TÜSİAD'a üye şirketlerin muhasebe standartlarını, seviyelerini bir ölçü olarak alamayız. Eğer ülkede bu standartlaşma ve kurumsallaşma tabana yayılacaksa Anadolu'daki şirketler de dahil olmak üzere TÜSİAD bünyesinde olsun veya olmasın bu standartları yukarı çekmemiz gerekiyor. O da ancak eğitimin yaygınlaştırılmasıyla mümkün. Bu konuda devlete görevler düştüğü gibi, yine sivil toplum kuruluşlarına, bu konuda faaliyet gösteren danışmanlık şirketlerine de çok büyük görevler düşüyor. Aynı zamanda şu anda halka açılmamış ama halka açılacak şirketlerin de mutlaka ön hazırlık yapmak bakımından bu standartlara kavuşması gerekiyor.

Eğitimde sadece uzman kadroların eğitimi değil, üst yönetimin de mutlaka eğitilmesi gerekiyor. Hatta eğitimlere önce üst yönetimden başlamak gerekiyor. Ona rağmen, üst yöneticilerin zaman içerisindeki eski alışkanlıklarını dahi kıramadıkları durumlara uygulamada karşılaştığım oldu. Biz 1995 yılından bu yana enflasyon muhasebesi uyguluyoruz, yani yıllar geçmiş olmasına rağmen hala Türk Lirası bilançoları özlemini giderememiş yönetim kurulu üyelerine rastladığımı ifade etmek isterim.

Bir de kayıt dışı ekonominin buna paralel olarak azaltılması lazım. Yani kayıt dışı ekonomi bu seviyelerde olduğu sürece, standartlar bir anlam ifade etmiyor.

Bu uygulamaların özellikle üç ayda bir konsolidasyonun şirketlere getireceği yükler de önemli. Mali kadroların iş yükü artacak. Biraz önce bahsettiğim çoklu yapıdan kadrolar zaten bunaldı. Bir de nitelikli insan ihtiyacı açığının kapatılması için yine eğitimler önemli. Bunlar temel olarak zayıf yönlerin giderilmesi anlamında.

Başarı kriterleri açısından biraz önce söylediğim kamu kurumları arasındaki uyum da çok önemli. Kamu kurumları arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi gerekiyor. Akademik çevrelerin de daha etkin rol alması gerekiyor. Bu konularda üniversitelerin de toplum içerisinde baskın olmaları ve bürokrasi ve siyaset üzerinde aksiyoner rol alınması konusunda öncü olmaları gerekiyor. Nalan hocam bunu yıllar evvel söylediniz ama bugün hala söylüyoruz. Yani dolayısıyla, artık bunların uygulanabilmesi gerekli, bu da değişim mühendisliğini gerektiriyor. Çok talebe yetiştirdiniz, enflasyon muhasebesini daha yıllar önce Nalan Hoca söyledi. 20 yıldır enflasyon muhasebesi diyoruz. Enflasyon muhasebesine geldik, geçen sene tekrar erledik.

Ben izin verirseniz konuşmamı burada kesiyorum. Çok teşekkür ederim.

Cansen Başaran-Symes: Mustafa Bey'e bu çarpıcı örnekleri için teşekkür ediyorum. Özellikle, işin sosyal boyutuna değindiği için. Türkiye'de maalesef işin mali tablo hazırlayıcıları, muhasebe, finans bölümünde çalışan arkadaşlarımız ve yöneticilerimizin sosyal ve özel hayatı konusunda çok ciddi kitaplar yazılabilir. Sosyal boyutuna da değindiğiniz için ben ayrıca teşekkür ediyorum.

İkinci konuşmacımız Sayın Ekrem Tokay. Kendileri yurtdışına açılmada UMS uygulamaları boyutundan yaklaşacaklar konuya. Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin genel müdür yardımcısı kendisi. Biliyorsunuz Turkcell bu konuda uluslararası piyasalarda ciddi bir açılım yaptı.

1982 yılında Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden mezun oldu. Daha sonra kariyerinde Koç Grup Bekoteknik ardından tekrar bir öğrencilik hayatı var. City University of New York'a bağlı Hunter College'de muhasebe finansmanı eğitimi, ardından kısa bir Andersen, Pepsi Cola ve nihayet Turkcell. Buyurun.

Ekrem Tokay: Değerli üyeler, sayın katılımcılar merhaba.

Biz Turkcell olarak belki de Türkiye'deki hiçbir şirketin içinde olmadığı bir yoldan geçtik. Bunun sonucu da hem Türkiye'de, hem yurtdışında halka açıldık. Ama bundan daha evvel ihraç ettiğimiz tahviller gereği şirketimizin NewYork borsası ve Security Exchange Comission'a kaydını yaptırdık. Aslında UMS değil, UMS benzeri bir sistemi çok daha evvel Türkiye'de uygulayan ve kendi finansallarına adapte eden bir şirket konumundayız. Bunu da 1998 yılından bu yana yapmaktayız. Turkcell'in tarihçesinden bahsederek bu deneyimimi sizlere aktarmak istiyorum. Türki-

ye’de, Turkcell bu sorumluluklar zincirindeki tek şirket ama muhtemelen bundan sonra başka şirketler Turkcell’i izleyecek. O yüzden sanıyorum bu deneyimin paylaşılması faydalı olacaktır.

Şirket, 1993 yılındaki kuruluşundan bu yana içinde bulunduğu operasyonel büyüme esnasında çok doğal olarak farklı mali yapılar içinde bulundu ve farklı mali piyasalarla çalışma durumu söz konusu oldu. Farklı raporlar ve muhasebe uygulamalarının şirkete adapte edilmesi açısından konuya bakarsak aslında birkaç tane kritik konudan bahsetmek istiyorum.

Şirket 1994 yılında ilk abonesini aldı. Yaklaşık 50 yurtdışı bankanın katılımı ile Avrupa’da 1998 yılında çok büyük bir banka uluslararası sendikasyonu kredisine imza attık. Bunun sonucunda farklı raporlama yükümlülüklerini yerine getirmeye başladık. Temmuz 2000’de yurtdışında ve Türkiye’de şirketimizi halka arz için kote ettik. Turkcell üzerinde daha farklı sorumluluklar oluştu. Şirketimiz yurtiçi ve yurtdışı şirket iştirakleri nedeniyle yoğun bir mali konsolidasyon işlemi yapmaya başladı. Bu nedenle şirketin raporlama ve kurumsal yönetim ilkeleri farklı hale geldi. Heminin bildiği gibi 2000 Aralık ayı ile 2002 Haziran ayı arasında geçen süreçte yurtdışında belli Amerikan şirketlerinde ciddi yolsuzluklar oluştu. Bunun sonucunda tepki olarak Sarbanes-Oxley yasaları yürürlüğe kondu. Bu yasada belirtilen hükümler Turkcell’i New York borsasında işlem görüyor olması nedeniyle bir Amerikan şirketine eşdeğer şekilde etkiler hale geldi. İlaveten yurtdışındaki ana ortaklarımızdan biri olan Sonera’nın Telia ile birleşmesi sonucu şirketimizin IAS raporlama yapma sorumluluğu oluştu.

Şimdi bunlara isterseniz biraz daha detaylı bakalım. Security Exchange Commission kaydı öncesi Turkcell mali performansını dolar bazlı raporlama ile izleyen bir şirketti. Bu raporlama uluslararası sendikasyon kredisinin alınmasıyla birlikte farklı yükümlülüklerle döndü ve bunun sonucunda da şirket olarak USGAAP prensiplerine göre finansal raporlama yapmaya başladık. Bu arada eş zamanlı olarak Amerika’da 144 A usulüne göre bir tahvil ihracı yaptık. İhraç edilen tahvillerimizin aynen hisse senetleri gibi küçük yatırımcı tarafından işlem görmesi sebebiyle doğal olarak Amerika’nın Sermaye Piyasaları Kurulu’na eşdeğer Security Exchange Commission’a (SEC) kaydı gerekti ve buradaki yükümlülüklerle tabi hale geldik. Hem sendikasyon kredimiz, hem de SEC kaydı gereği de şirket bir Amerikan şirketine benzer raporlama ve kurumsal yönetim ilkeleri ile donatıldı.

Bunların önemli birkaçından bahsederseniz, quarterly bazda 6 K adı verilen Amerikan şirketlerine benzer bir raporlama yapılmaya başlandı. Aynı şekilde Amerikan şirketleri gibi Yıllık Faaliyet Raporu hazırlandı ve bunların içine de sadece şirketin finansal durumunu değil aynı zamanda operasyonlarını da içeren özel bölümler ilave edildi. Turkcell bütün bunları yaparken şeffaflık ve güvenilirlik ilkeleri gereği üç aylık finansal sonuçlarını bir bağımsız dış denetim firmasının deneti sonrasında halka açıklar hale geldi. Doğal olarak bu yükleri icra etmek için de hem VUK'dan (Vergi Usulü Kanunu), hem vergi raporlamasından hem de aynı zamanda uluslararası raporlamadan sorumlu ayrı bir birim oluşturduk.

Halka arz sonrası farklı bir durum oluştu. US GAAP raporlama konusunda sıkıntı çekmedik çünkü halka arzı yine Amerika'da yaptık. Raporlama prensipleri açısından şirket üzerinde herhangi bir sıkıntı doğmamakla birlikte, yurtiçinde eş zamanlı arz yapılması dolayısıyla bu sefer SPK'nın Türkiye'de halka açık şirketler için uygulamış olduğu yükümlülükler ve prensiplere tabi olduk. Fakat ne yazık ki SPK prensiplerinin Uluslararası Muhasebe Standart'larından (UMS) veya USGAAP'den ciddi miktarda farkları olması sebebiyle piyasalarda zaman zaman USGAAP standartlarına göre düzenlenmiş mali tablolarımızı açıklamakta zorluklar duyduk. Yurt dışı yatırımcılar çoğu zaman Türkiye'de açıklanan mali tabloları da takip eder durumdalar. İki farklı prensibe göre hazırlanmış mali tabloyu karşılaştırdıkları zaman birinde mesela USGAAP'de kar görünürken, diğerinde zarar olduğunu gördüler ve bunları belli bir şüphecilikle araştırdılar ve sorguladılar. Çoğu zaman USGAAP ile SPK arasındaki farkların nasıl oluştuğunu açıklar ve zaman zaman bunları savunur bir şirket durumuna düştük. İçinde bulunduğumuz durum sonucu oluşan sıkıntıların büyük bölümü SPK prensiplerinin UMS ile eşdeğer halde olmamasından kaynaklanmaktadır. Biz şirket olarak bunun sıkıntılarını çok fazla duyduk ve hala duymaya devam ediyoruz.

Fintur şirketler grubuna hissedar olan Turkcell aynı zamanda ciddi bir konsolidasyon sorumluluğu icra etmeye başladı. 30 civarında şirketin konsolidasyonunu yaptık ve bu şirketlere de Amerika'da halka açık olmanın verdiği sorumlulukla USGAAP raporlama zorunluluğu getirdik. Bunun sonucunda sadece Turkcell aynı zamanda tüm Turkcell grubuna bağlı şirketler kendilerini çok ciddi ve yoğun bir raporlama yükümlülüğü içinde buldu. Bu sorumluluk üzerine ilaveten oluşan bağlı şirket konsolidasyonu ve Telia-Sonera birleşmesi sonucunda oluşan UMS raporlaması Turkcell'i bir anda hemen hemen her türlü raporlamayı yapan bir şirket ko-

numuna getirdi. Yani şu anda Turkcell hem Amerika'da yatırımcılar için, SEC yükümlölükleri gereği USGAAP raporlamasını yapmakta ve bunun bütün detaylarını, dokümanlarını doldurup göndermekte, diğer taraftan ise SPK'ya aynı şekilde çeyrek bazında farklı bir prensibe göre raporlama yapmaktadır.

Finansal raporlamanın geleceği ile ilgili ne öngörüyoruz? Globalleşen dünyada Türk şirketleri doğal olarak yavaş yavaş uluslararası piyasalara, uluslararası sermaye piyasalarına bir adım daha yaklaştı. Ama bu piyasalar çok şeffaf, çok güvenilir ve kendi içinde yeknesak raporlama sistemlerini istiyorlar. Bir Türk şirketinin kendini bu raporlama yükümlölüğüne adapte etmeden yurtdışına açılıyor olması veya uluslararası piyasalardan finansman sahibi olması çok ciddi güçlükler doğurmakta ve doğuruyor olacak. O yüzden de kaçınılmaz bir şekilde SPK raporlamasının ve muhasebesinin UMS veya IAS ile birebir aynı hale gelmesi lazım ki hiç olmazsa şirketlerin operasyonel yükleri üzerindeki finansal raporlama yükünü belli bir miktar aşağı indirmiş olabilelim.

ABD'de şirketlerin ve şirket yöneticilerinin iş hayatları Sarbanes-Oxley Act sınırları içine girmiş olmaları nedeniyle radikal bir şekilde değişti. Aynı yasanın kapsamında olmamız nedeniyle Turkcell olarak biz de bundan doğrudan etkilendik. Eminim bundan sonra başka Türk şirketleri de bu kapsama yakın zamanda girecekler. O yüzden bu şirketlerin ve yöneticilerin çalışma prensiplerini belki temelden değiştirecek bu yükümlölüklerden biraz bahsetmekte yarar var düşüncesindeyim.

İlk olarak yeni yasa gereği şirketler bir iç denetim raporu hazırlamak zorundalar. SPK'da veya TTK'da böyle bir zorunluluk yok ama artık Sarbanes-Oxley Act gereği şirketimiz bir iç denetim raporu hazırlama çalışması içinde. Bu iç denetim raporu ilgili muhasebe prensibine göre hazırlanmış mali tabloların doğru, düzgün, varlıkların değerini koruyarak, hata, hile ve yolsuzlukları önleyerek, güvenilir bir şekilde ve belli bir sistematiğe uyarak hazırlandığını belgeleyecek ve taahhüt edecek. Bu raporda belirtilenlerin doğrulu aynı zamanda bağımsız denetim firmasınca teyit edilecek.

Diğer bir sorumluluk belki de Türkiye'de hiç uygulanmayan denetim ve prosedürler bildirimini yani ifşa komitesi oluşması. Bu komite bir yönetmelik hazırlayarak bahis konusu görevi işler hale getirmekle sorumlu olacak. Bu yönetmelik sonucu oluşacak rapor yalnız iç denetim raporu gibi mali bilgiler içermeyecek aynı zamanda operasyonel tüm bilgileri içerecek şekilde dizayn edilecek. Bu yönetmelik

20 F, 6 K gibi ana raporlar ve özel durum açıklamalarına ait bilgilerin nasıl, ne zaman hangi amaçla, hangi seviyeye göre kimlere verileceğini çok sistematik olarak açıklayacak, yazılı olacak ve ilgili yerlere gerektiği zaman raporlanacak. SEC bu konuda şirketlere bir denetim ve prosedür bildirimi veya ifşa komitesi gibi bir komite oluşturulmasını teklif ediyor. Böyle bir uygulama Türkiye’de SPK veya başka bir yasal düzenlemeyle zorunlu kılınmamıştır.

Üçüncü sorumluluk olarak, denetim komitesi veya audit komitesi oluşturulması zorunluluğu getirilmiştir. SEC bu yasayla her şirketin bir denetim komitesi olmasını ve bu komitede görev alan yönetim kurulu üyelerinin de bağımsız olmasını istemektedir. Bu üyelerden hepsinin belli miktarda mali işlerden anlamasını ve bir tanesinin ise kesinlikle bu konunun uzmanı olması gerekmektedir. Bu konu ile ilgili olarak SPK 2 Kasım’da bir tebliğ çıkardı. Bu tebliğ ile kapsamı bir miktar ele aldı ve iki tane yönetim kurulu üyesinin içinde bulunduğu bir denetim komitesi kurulmasını öngördü. Ama Sarbanes-Oxley’de belirtilenle SPK’nın söylediği arasında büyük bir fark bulunmakta. Şöyle ki: Sarbanes-Oxley denetim komitesindeki yönetim kurulu üyesinin tamamen bağımsız olmasını istiyor. Halbuki SPK’nın bildirimi yalnızca yönetimde söz sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin bu komitede bulunmasının kafi olacağı şeklindedir. TTK’ye göre biliyorsunuz ki yönetim kurulu üyeleri zaten bir ortağı temsil etmek zorundadırlar. Dolayısıyla, iki uygulama arasında çok ciddi bir farklılık bulunmaktadır. Konunun çözüm için gündeme alınmasında gerek olduğu düşüncesindeyiz.

Kurumsal etik kurallar uygulaması yeni yasa ile gündeme gelen diğer bir konumuz. Her şirket bir dizi kurumsal etik kurallar oluşturmak ve bunları raporlarında yayınlayacak. Ayrıca belli seviyedeki yöneticilerinden de bu kurallar dahilinde hareket etmek için imzalı bildirim talep edecek. Genel müdür, yönetim kurulu üyeleri, şirketin önemli bölümlerinden sorumlu genel müdür yardımcıları imza atacak ve bu bildirimler şirket raporlarında yayınlanacak. Böyle bir uygulama TTK’de veya SPK’da şu anda bulunmamaktadır.

En önemli sorumluluklardan birine göre ise şirket genel müdürü ile finanstan sorumlu genel müdür muavini, şirketin finansal ve operasyonel her türlü aktivitesinin doğru, düzgün, kurallara göre kayıtlı, yasal mevzuata ve tabi oldukları diğer mevzuatlara göre doğru yapıldığını gösteren iki ayrı sertifika imzalayacaklar. Bu sertifikaların bir tanesi tamamen Amerika’daki ceza yasaları kapsamında verilecek, diğeri ise SEC’in belli kurallarını kapsar şekilde olacak. Dolayısıyla, şirketteki iki yö-

neticinin sorumlulukları aynı zamanda cezai müeyyidelerle çerçevelenmiş hale gelmeye başladı. Bu da 2002 yılının yıl sonu mali tablolarında geçerli hale gelecek. Bu iki sertifika halka açılırken özellikle şirketlerin belki düşünmeleri, üzerinde durmaları ve kendi iç yapılarını düzeltmeleri açısından çok önemli . Benzer bir uygulamayı SPK 2 Kasım tebliğinde öngördü. 2003 yıl sonu itibariyle geçerli olmak üzere genel müdür ve finansan sorumlu genel müdür muavininin sertifika vermesini ve şirket faaliyetlerinin doğruluğunu onaylamak için imza atmalarını öngördü.

Yeni yasa ile birlikte şirket yönetim kurulu üyeleri ve yöneticileri ile ilgili bir dizi kısıtlamalar getirildi ve zaten zor olan günlük iş yaşamı bu yasaların yürürlüğe girmesiyle birlikte daha da güçleşti kanısındayız. Yeni yasa doğal olarak bir bildirim süreci,iş akışını da gerektiriyor. Şirketin finans ve operasyonel bölümlerinde görevli çalışanları icra ettikleri ana fonksiyonların yanında ifşa veya bildirim komitesi üyelerine her türlü bilgiyi istenen kurallarda vermekle zorunlu olacak.

Komite şirkette bütün bildirim sürecinin koordinasyonunu yapacak bilgiyi işleyecek, analiz edecek, özetleyecek, hangisi bildirilir hangisi bildirilmez kararını verecek ve bunları önem derecesine göre ayıracak. Ayrıca bu komite yükümlülükleri, belirli periyotlar itibarıyla tekrar gözden geçirecek, değişen koşullara göre yönetmeliklerde revizyon yapacak ve bunları üst yönetime bildirecek. Üst yönetim de bunları aldıktan sonra ağırlıklı olarak şirketin yönetim kurulu ve onlara bağlı genel müdür ve genel müdür muavinleri bu raporları inceleyecekler, kendi aralarında tartışacaklar ve sonra bunları denetim komitesi, şirket denetçisi, şirket danışmanları ile tekrar gözden geçirip kamuya açıklanacak şirket bilgisi haline getirecekler.

Bilgilerin kamuya açık hale getirilmesi ile ilgili bu yoğun süreç zaten raporlama yoğunluğu içindeki özellikle finans bölümleri için hiç kuşkusuz ilave yükler getirecek ve belki de hızdan, basitlikten ödün verdirecektir ama sonuçta amaçlanan şeffaflık, yeknesaklık ve güvenilirliği tesis etme açısından katlanılması gerekmektedir düşüncesindeyiz. Bu nedenle bu sorumluluğu kesinlikle Turkcell gibi bütün şirketlerin ifa etmesi gerekecektir.

Sonuç olarak, yatırımcılar uluslararası ortamda kıyaslanabilen, tüm kontrol ve bildirim süreçlerinden geçmiş, UMS bazlı güvenilir ve şeffaf finansal tablolar talep etmektedirler. Yatırımcılar ise sermaye piyasasını oluşturan en önemli unsurlardır. Dolayısıyla, hepimizin görevi yatırımcılara bu ortamı sağlamaktır. Aksi takdirde Türkiye’de hiç bir zaman gelişemeyen, kısır kalan bir sermaye piyasası ile yaşamak zorunda kalacağız. Çok teşekkürler.

Cansen Başaran-Symes: Çok teşekkür ediyoruz. Tabii Ekrem Bey kendileri yurt dışında halka açık bir şirket olarak zaman zaman Türkiye’de sadece SPK’ya tabi şirketlerin üçer aydaki raporlar ve tablolar konusundaki dile getirdikleri sıkıntıları ile mukayese edilemeyecek kadar değişik kurallara tabi olduklarını ve yurt dışındaki gelişmelerden bir Türk şirketi olarak ne kadar direk etkilenip ve buna karşılık aldıkları tedbirleri ve kurumsal olarak yaptıkları bütün yapı değişikliğini bizlerle paylaştı. Bu arada kendilerinin yurt dışında halka açık olmasından dolayı Sarbanes-Oxley’den direk etkilenmelerinden dolayı o konuda da bize bakış açısı getirdi. Bu arada hemen şunu söyleyebilirim: Bizim aslında 2003 yılında finansal raporlama çalışma grubu olarak yapmayı planladığımız seminerimizin de belki başlangıcını burada yapmış oldu. Oldukça kapsamlı bir yasa ve son derece ciddi ele almamız gereken bir yasa. O konuda 2003 yılında daha geniş bir tartışma ortamı yaratmayı düşünüyoruz.

Şimdi sözü Selmin Çağatay’a vereceğim. Selmin Hanım aslında bugün tamamıyla kendi sektörleri açısından konuya değinecekler. Maalesef Türkiye’de finansal sektör dediğimiz zaman hep bankacılığı hatırlayıp, sigortacılığı biraz daha geride bıraktığımız bir sektörün içinden geliyor kendileri. Bize sigortacılık sektöründe yeniden yapılanma ve UMS konusundaki deneyimlerini paylaşacak.

Selmin Çağatay 1984 yılında Boğaziçi İşletme Bölümü’nden mezun oldu. Ardından Andersen’de çalıştı. 1987 yılında International Türkiye’de görev yaptı, 1988 yılından bu yana da Commercial Union’da çalışıyor. Genel Müdür Yardımcılığı görevi yanında, şirketin yönetim kurulu üyeliğini görevini de sürdürmekte. Buyurun.

Selmin Çağatay: Teşekkürler. Değerli misafirler, biliyorum auditörler pek sevimli değildir. Muhasebeciler de pek sevilmez. Ben bütün bunların üstüne bir de sigortacıyım. Ama en azından panel konusu hepimize çok yakın ve müsaadenizle kendimi biraz daha rahat hissetmek istiyorum.

Sigorta sektörünün çok fazla gündemde olmadığını Cansen Hanım söyledi ancak, ümit ediyorum ve beklentim o ki bundan sonraki dönemde sigorta sektörü daha fazla gündemde olacak. Özellikle emeklilik şirketlerinin kurulması, sigorta sektörünün fon yaratma kapasitesi, Hazine ve devlet politikalarında enflasyonist ortamlar için uzun vadeli borçlanmalarda alacağı roller, deprem bölgesi olmamız açısından ve de AB’ne geçiş sürecinde zorunlu sigortaların özellikle sorumluluk sigortalarının çok gündeme gelecek olmasından dolayı sektörümüzün daha fazla konu-

lacağını düşünüyorum. Benim bugünkü konuşmam ise tamamıyla yukarıdaki konuların dışında, son dönemde sigorta sektöründe neler olduğunu sizlerle paylaşacağım.

1980 yılında özellikle bankacılıkta uygulamaya konan radikal birtakım kanunlar neticesinde finansal piyasalar çok ciddi bir ivme kazandı. Bu ivmenin bir parçası olarak 1988 yılında sigorta sektörü de dinamizm kazandı. Bunun ana nedenlerini iki grupta toplayabiliriz. Bir tanesi yanılmıyorsam 288 yıl aradan sonra ilk kez sigorta şirketi kurulmasına izin verildi. Benim çalışmış olduğum AVIVA Grubuna bağlı Commercial Union Sigorta A.Ş.'de 28 yıl aradan sonra kurulan ilk sigorta şirketi oldu. Aynı yıl birçok sigorta ürününde zorunlu sigortalar hariç, devletin belirlediği fiyat politikası bir kenara bırakılıp, serbest tarifeye geçildi.

Bütün bunlar pozitif yada negatif sektörümüzü ciddi etkiledi. Çok fazla yeni şirket kuruldu. Özellikle bankası olan her sermayedar bir sigorta şirketi kurdu ve serbest tarife rejimi nedeniyle bütün teknik altyapılar, teknik hesaplamalar gözden geçirildi. Bütün bunlar kendine has çok karmaşık bir teknik yapısı olan sigorta sektöründe denetim ve uygulamalar konusunda Hazine'yi de devreye soktu. Bu süreçte sürekli bir yönetmelik ve uygulama karmaşası yaşanır oldu.

Bu değişiklikler sektöre ivme kazandırmakla birlikte, serbest tarife ve son dönemde bankacılıkta yaşana negatif değişimler, maalesef sektörü ciddi olarak etkiledi ve sigorta sektörü konsolidasyon döneme girdi, 16 tane sigorta şirketi maalesef bir şekilde, bir nedenden dolayı sektörden oyuncu olmaktan çıktı. Bazıları ülkelerine döndüler, bazıları Fon tarafından yönetiliyor. Tüm bu değişim sürecinde Hazine çok ciddi çalışmalar yapmaya başladı. Sektörümüzün yapılanmasına yönelik sadece Hazinesin üzerinde çalıştığı (SPK'nın çalışmalarına bir kenara bırakırsak) iki tane çalışma var. Bunlardan bir tanesi sigorta ve reasürans şirketlerinin çalışmalarını düzenleyen Sigorta Murakabe Kanunu'dur.

Çok hummalı bir çalışma var. Ne zaman hayata geçer henüz belli değil, ancak, değişikliklerden bazıları uygulamaya konuldu. Örneğin gün esasına göre (1/ 365) kazanılmamış prim hesaplama yöntemi 1 Ocak 2003 tarihinde başlıyor

Diğer bir çalışma ise şirketlerin tamamıyla bilanço yönetimine ve denetimine yönelik. Henüz çok yeni bir çalışma, sigorta şirketlerinin görüşleri alınıyor. Bazı açılardan eleştirmekle birlikte son derece pozitif bakıyoruz. Aktif pasif yönetime, aktüeryal hesapların karşılıkların detaylarını belirleyecek olan bu çalışma bazı yönle-

ri ile zaten şirketlerin yapmaları gereken bilanço yönetimi teknikleridir. Bu çalışmalarla aslında hedeflenen mali piyasaları belirlemede çok önemli rol oynayan sigorta sektörünü dünya standartlarına getirmek. Dünyada sigorta sektörü bankacılıktan çok daha ağır kurallarla denetlenmektedir. Sanırım bu örnekleri alıyorlar. Dünya uygulamalarını örnek almanın ötesinde aslında yasal düzenlemelerin ve hali hazırda hazırlanan finansal raporların şirketlerin gerçek mali durumunu, mali gücünü göstermekte çok yetersiz kalması asıl nedenlerden biri. Sigortacılıkta aktüeryal birtakım hesaplar vardır. Ve bu hesapların Türkiye’de yapılma sistemi ya hiç yok yada tek düzedir.

Yeni yapılanma şirketlerin kendi ürün yelpazeleri, kendi poliçe vadeleri, kendi hasar tecrübeleri, hasar frekanslarından yola çıkarak birtakım tazminat ve hasar karşılıklarını ayırmalarını zorunlu hale getiriyor. Örneğin poliçenin vadesine bakarak prim karşılığı ayırma yöntemi 1 Ocak 2003 tarihinde zorunlu hale getirilmiştir.

Bunun dışında sigorta sektörünün yapılanmasında çok önemli bir ikinci etken de reasürans piyasalarındaki değişiklikler.

Gerek ülkemizin 1999 yılında yaşadığı deprem, gerekse 11 Eylül’de hiçbir sigorta şirketinin tahmin edemediği yönde bir katastrofik olayın yaşanması reasürans piyasasını çok ciddi önlemler almaya itti. Gerek fiyatlarda, gerekse Türkiye’ye bakışında çok zorlu koşullar öne sürmeye başladılar. Eskiden olduğu gibi sigorta şirketlerinin reasüransa sırtını dayayarak birtakım işler yapması dönemi sanıyorum geride kalıyor. Zira reasürans şirketleri hangi işi yazacağınıza kadar dikte etmeye başladılar, minimum fiyat uygulamaları getirdiler. Bu gelişmeler sonucu şirketlerin finansal tablolarını çok doğru düzgün hazırlamaları gerekecek.

Bütün sektörleri ilgilendirdiği gibi sigorta sektörü için de önemli olan bir hususta enflasyonist ortamın etkileri. Buna konuşmacılar çok değindi. Sigorta şirketinin bilançolarındaki aktüeryal hesaplarla yapılan karşılıkların parasal mı parasal olmadığı mı gibi tartışmalar dışında aktifindeki birçok kalemin parasal olması nedeniyle mukayeseli bilançolar enflasyondan arındırılmadığı için fazla bir şey ifade etmemektedir. Sigorta sektörü için yatırımcılar, poliçe satın alanlar, sektörü denetleyenler gibi birçok tarafı ilgilendirdiği için çok önemli olduğunu düşündüğüm için tekrarlamak istiyorum. Mustafa Bey çok önemli bir şey söyledi: "Kâr bir tanedir" dedi. Benim şirketimde maalesef şu an 4 tane kar rakamı çıkıyor. Bir tanesi yabancı ortağım için UKGAAP’e göre hazırlanan mali tablolar, bir tanesi SPK’ya göre hazır-

lanan mali tablolar, bir üçüncüsü Hazine için hazırlanan mali tablolar ve vergi beyannamesi için hazırladığımız kar. Bu çok önemli.

Yine Mustafa Bey değindi. Devlet kurumları arasındaki iletişim çok önemli. Şu an Türkiye’de altı adet hayat dışı, bir adet de hayat şirketi halka açık. Bu şirketler 2003 yılından itibaren UMS’ye göre rapor hazırlayacak. Ancak, SPK kanunundaki bir madde, "Sigorta şirketleri ve bankalar kendi yönetmeliklerine tabidir", diyor. Bunu SPK’nın çok iyi açması lazım. Aksi halde diğer şirketlerle halka açık olmayan şirketlerin hangi esaslara göre finansal tablo hazırlayacakları belli değil.

Açıkçası ben, sigorta sektöründe her açıdan, reasürans açısından, mali tablolar açısından, büyük kaosun yaşanacağı bir döneme gireceğimizi düşünüyorum

Teşekkürler.

Cansen Başaran-Symes: Çok teşekkürler. Aslında son derece hızlı bir şekilde sektörün en can alıcı noktalarını Selmin Hanım bize özetledi. Bu arada SPK’ya da, özellikle özel kanunlara tabi halka açık şirketler için önemli mesajlar verdi.

Soru-cevap hakkı birinci panel için de geçerli. Ben burada hemen sorulara geçmek istiyorum.

Nedim Bozfakioğlu: Sabancı Holding Bütçe Muhasebe Konsolidasyon Daire Başkanım. Çok önemli bir toplantıda bulunuyoruz. Çok değerli panelistlerin konuşmalarını dinledik. Toplantının önemi zaten TÜSİAD Başkanı’nın bizzat bulunması, SPK daire başkanımızın aramızda bulunması. İki tane büyük bağımsız denetim firmasının yine panelist olarak toplantıya katılmaları ve özel sektör temsilcilerinin yine toplantıda bulunmaları. Ben soru değil de yine Mustafa Bey ve Turkcell’den arkadaşımız bahsetti. Daha ziyade sıkıntılar konusunda çok kısa bir konuşma yapmak istiyorum.

Panelistleri hepimiz dinledik. Görüyoruz ki, Türkiye’de son 2 yıldır çok büyük mesafeler alınmasına rağmen, hala standartlar havalarda uçuşuyor. SPK’nın kendi standartları var, Maliye Bakanlığı’nın kendi uygulamaları var, Türk Ticaret Kanunu karşımızda, BDDK uygulamaları, Hazine’nin sigorta şirketlerine uygulamaları yani halen yine standartlar havalarda uçuşuyor. Şimdi burada en önemli konu aslında ben çeşitli konuşmalarda ifade ettim standartları meslek kuruluşlarının oluşturması lazım. Türkiye’de zannedersen en büyük sıkıntı burada oluyor. Maliye Bakanlığı kendi standartlarını oluştururken, SPK da kendi standartları üzerinde çalışıyor. Bir

de hepimizin üzerinde anlaştığı Uluslararası Muhasebe Standartları artık hepimizin hayatının bir parçası olacak. Eskiden de öyleydi şimdi bu işe soyunmayan şirketlerimiz de bu işe soyunacaklar ve hayatlarının bir parçası olmaya devam edecekler.

Anlamakta ben çok zorluk çekiyorum. Uluslararası Muhasebe Standartları var, 41 adet standart var. 34 adedi bunun yanlış hatırlamıyorsam fiilen uygulanmakta olan standartlar. SPK'nın en son taslağında, 505 sayfalık taslakta, doğrudan doğruya "Uluslararası Muhasebe Standartları'nı uygulayın", diye bir tebliğ çıkabilirdi. Buna karşılık oradan alıntılar demeyeyim de biraz tercüme, biraz kendi yorumlarıyla bizim önümüze bir taslak geldi. Bu taslak hakkında da biz topluluk olarak kendi görüşlerimizi ilgili daireye bildirdik. Bu taslakta baktığımızda, Sayın Başkan kendisi de ifade etti, "bazı maddeleri diğer maddelerin içine koyduk". Bunu hakikaten anlamakta güçlük çekiyorum. Böyle bir şeye ne gerek var? Eğer örneğin 38 numaralı standart, Uluslararası Muhasebe Standardı varsa bunu aynen koymalıyız ki, bütün global dünya ile biz bütünleşebilelim. Yoksa yine denetim firmalarımız bize diyecekler ki, efendim şu standart uygulandı, uygulanmadı, çok değişik konularda görüş ayrılıklarına düşeceğiz.

Yine bu uygulamada mesela bazı standartlarda 4 paragraflık bir standardın sadece 2 paragrafının yer aldığını gördük. Buna da kendimize göre bir anlam veremedik. Bir başka uygulama özellikle büyük holding olarak şu zorluğumuz var: BDDK standartları endeksi 1970'den başlıyor. Senelerce biz denetim firmaları tarafından, biz Uluslararası Muhasebe Standartları'na uygun mali tabloları beraber oluşturuyoruz. Orada da 1970 uygulaması vardı. SPK tebliğ taslağında ise 1976'dan itibaren endeksleme var. Biz topluluk olarak bütün topluluk şirketlerimize uygulanacak prosedürleri hazırlarken burada kendimize göre zorluk çektik. Sonunda kendi aramızda da münakaşa konusu oldu. Acaba SPK UMS'sini mi uygulayalım, yoksa Uluslararası Muhasebe Standartları'nı mı uygulayalım? Burada da büyük zorluklarla karşılaştık. Çünkü konsolide edeceğimiz rakamların bir yerden başlaması lazım. Eğer 1970'se bu 70'dir, 76'ysa 76'dır.

Bir başka konu, Uluslararası Muhasebe Standartları'nın şu anda iki tane tebliğ yayınlanmış durumda SPK tarafından. Buradaki uygulamadan, eğer biz yanlış anlamadıysak, ilk uygulamanın 31.12.2003 tarihli mali tablolara uygulanacağı ifade edildi. Burada görüşümüz bu, 1.1.2003'den itibaren uygulanmaya başlaması lazım. Çünkü bir şirket bilançosu düşünün. Mart bilançosunu vermiş, kar ediyor. Haziranı vermiş kar ediyor. Eylül'ü vermiş kar ediyor. Aralığa geldiği zaman bilançosu zararlı bu

şirketin. Niye? Çünkü Uluslararası Muhasebe Standartları'na uygun bilanço hazırlamış. Yani bu ikilemden kendimizi kurtarmalıyız. 1.1.2003 tarihinden itibaren bu uygulamaya geçilmeli ki tekdüzelik hiç olmazsa 2003 yılında başlasın ve sağlanmış olsun.

Bir başka konu da, Uluslararası Muhasebe Standartları ülkemizde uygulanmadığı için enflasyonist karlarından büyük büyük vergiler dağıttılar temettü olarak ve burada zamanla gördük ki bu şirketlerimizin içini hep beraber boşalttık. Hep beraber derken, biz şirket yöneticisi olarak boşalttık, SPK da % 50 kar dağıtımını zorunluluğu getirerek onlar da boşalttı. Hep beraber boşalttık. Sonra döndük baktık ki şirketler niye kötü duruma düştü. Bundan dolayı düştü. Olmayan karlardan enflasyonlu karlardan temettüler dağıttık. Yine 31.12.2003 tarihine geldiğimizde temettü dağıtacak şirketler. Neye göre dağıtacak? Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre hazırlanmış gelir-gider tablosundan dağıtacak. Yani devletimiz diyor ki, ortak Uluslararası Muhasebe Standardı'na göre düşük kardan temettüsünü alsın ama Maliye Bakanlığımız normal yasal karlardan vergi alsın. Burada da bir çelişki var. Tabii SPK'nın şu anda söyleyecek herhangi bir şeyi yok. Çünkü Maliye Bakanlığı, bu konuda çalışıyorum, diyor. Bu çalışmanın da neticelenmesi lazım.

Eğer böyle bir uygulama var ise, şirketlerin vergilerini de temettülerini de Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre hazırlanmış mali tablolarından dağıtmaları gerekiyor. Bu konuların açıklamaya kavuşmasında yarar görüyorum. Bir de tabii BDDK olsun, sigorta şirketleri olsun, SPK şirketlerde olsun bunlar tekdüze bilançolara, gelir-gider tablolarına Uluslararası Muhasebe Standardı'na uygun tablolara dönüşmeli ve benim gönlümde, sene 75'den beri bu mücadeleyi veriyorum, bir standart uygulansın, bu standart da eğer yapılabiliyorsa meslek odaları tarafından veya meslek komiteleri tarafından oluşturulan standartlar olsun ki, Maliye Bakanlığı kendi tarafına çekmesin, SPK kendi tarafına çekmesin, Ticaret Bakanlığı kendi tarafına çekmesin.

Biz Mustafa Beyle zannederseniz Maliye Bakanlığı hesap planı çalışmaları yaptık. O zaman karşı koltuktaydı. Şimdi memnuniyetle görüyorum ki siz de bu tarafa geçmişsiniz ve aynı şikayetleri beraber dile getiriyoruz. SPK daire başkanımız da aynı şeyleri söylüyor ama bir yerde birleşemiyoruz. Birleşmemiz lazım. Birleşeceğimiz yer de Uluslararası Muhasebe Standartları'dır. Burada yapılacak iş de basittir. Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye'de uygulanacak deyip, kestirip atmak lazım. Şirketler de bu havada uçuşan standartlarda boğuşmasın. Mali işler teşkilatlarına

çok büyük zorluklar var. Bazen patronlarımıza bir kar rakamı veriyoruz, yarın başka bir kar rakamı veriyoruz. Bu niye böyle oldu, diyor. Biri SPK'ya göre kar rakamı, biri Maliye Bakanlığına göre kar rakamı, diğeri de UMS'ye göre kar rakamı. Ben bunları paylaşmak istedim. Çünkü biz dertliyiz.

Cansen Başaran-Symes: Nedim Bey'e bu güzel özeti için çok teşekkür ederiz. Sanıyorum bu salondaki bir sürü insanın kalbinden geçen her şeyi bize çok güzel özetledi. Ben özellikle bizim çalışma grubunun kalbinden geçeni çok güzel özetlediğini ayrıca söylemek isterim.

Turgut Alpar: Çukurova Holding mevzuat denetim koordinatörlüğündeyim. Birçok şirket gibi biz de Uluslararası Muhasebe Standartları'na geçmek için çok önceden beri çalışmalarımıza devam ettiriyoruz. Sanıyorum bu standartların kabulü konusunda bir konsensüsümüz tabii ki var. Ama nasıl geçilecek, bu iş nasıl başarılabacak. Tamamen bir yöntem meselesi. Tamamen bir değişim mühendisi veya dışarıdan birisini mi getireceğiz, veya şirketlerin muhasebe müdürlerini işten atıp yeni bir muhasebe müdürü mü oluşturacağız. Doğrusu buna benzer birçok şey aklımızdan geçmedi değil.

Yeniden yapılanma konusunda kısa bir şey aktaracağım. Bu konuda birkaç pilot uygulama yaptık. En büyük karşımıza çıkan sorun şu: Bu konuda herkes sorumlulukları kalsın, yetkileri kendinde kalsın istiyor. Buradan hareketle hiçbir sonuca varılamadı. Bir de şu şöyle yapılacak arkadaşlar dediğimizde "ben 40 yıldır böyle yapıyorum". 40 yıldır öyle yapıyorsun da, 40 yıldır yanlış yapıyorsun. Bu uygulamayı kırmak için eğitim diyeceksiniz, eğitimle olmuyor. Yani belki aynı konuda 4 veya 5 seminer düzenledik. Belki birkaç kişiyi ikna edebiliyorsunuz. O kadar.

Burada Ekrem Bey'e ve Mustafa Bey'e sormak istiyorum. Bu uygulamalarda biz grup olarak bir konsolidasyon yapıyoruz fakat bu yaptığımız şirket bazında değil. Yani hepsini holding şirkette topluyoruz, bir konsolide yapıyoruz. Ama bu bizim sonradan yaptığımız çabalarla dışarıdan şirkete girmek oluyor ve tam da olmuyor. Olması da mümkün değil. Günlük uygulamalar bazına gitmeden mümkün değil. Ama oldukça yaklaşıyoruz. Sizler kendi uygulamalarınızda bunu nasıl başardınız?

Mustafa Uysal: Çok teşekkür ederim. Konsolidasyon konusunda tabii ki getirilen kurallar sadece halka açık olan şirketler değil, halka açık olmayan veyahut muhasebe standartları bu düzeyde olmayan şirketlerin de bir manada aynı standardı getirmesini gerektiriyor. Bu da gerçekten zor bir iş oluyor. Özellikle büyük grup-

larda hele bir de bizim gibi faaliyetleri uluslararası platformda olan kuruluşlarda bu daha büyük zorluk taşıyor. Bizler mesela grup olarak Avrupa ülkelerinde değil de, Doğu Avrupa ve Orta Asya'da Rusya'da şirketlerimiz var. Yani sıkıntılar oraların da bir manada bu konsolidasyon içerisinde, standartlarının konsolidasyon esasları çerçevesinde düzenlenmesini gerektiriyor. Hakikaten bu önemli bir sıkıntı. Bunun aşmanın yolu birinci derecede eğitim. Yani ilgili arkadaşlarımıza bu konularda eğitimler yapıyoruz.

Sonra iletişimi iyi sağlamaya çalışıyoruz. İletişim çok önemli. Tabii burada denetim şirketleriyle beraber yaptığımız bir çalışma bu. Denetim şirketleri ile koordinasyonu çok iyi yapıp, önceden onlara istemiş oldukları bilgileri daha hazır hale getirmeye çalışıyoruz. Bizim de belki en çok zorlanacağımız konularımızdandır. Hele üç ayda bir konsolidasyon devreye geldiği zaman bunun altından bunca alt yapıya rağmen nasıl çıkacağımız konusunda çok ciddi endişelerimiz de var. Ama söylediğim yöntemlerin mutlaka uygulanması gerekiyor.

Ekrem Tokay: Ben bir miktar ilave yapayım. Bir kere bu statik değil. Dolayısıyla, bunun çözümü çok dinamik bir süreç. Yani zamana yayılmış bir şey. Dolayısıyla, sürekli bir şey yapmak lazım. Ben Turkcell'in tarihçesi verirken, sanıyorum bu dinamik süreç görülebildi. Farklı dönemlerde farklı sorumluluklar üstlendik. Bunun için de gerekli yapıları, gerekli örgütleri oluşturduk. İnancımız şu ki, Türkiye'de bütün bu problemi çözecek kadar bilgili etkin yetkin insanlar var. Önce doğru insanı bulup, doğru birimler, doğru örgütler oluşturmamız gerekiyor. Biz Turkcell'de böyle yaptık. Hakikaten farklı raporlamaları çok sistematik ve çok ciddi tuğlar kullanan, çok farklı software'ler geliştiren, konsolidasyonu inanımı otomatik hale getirmiş bir yapı kurduk. Bunları doğru insanlar bularak yaptık. Doğru raporlama bölümü oluştu. Bu bölüm hem UMS'yi, hem USGAAP'ı, hem vergi raporlamasını, hem de SPK'yı çok rahat yapar halde.

Turkcell aynı zamanda ciddi bir konsolidasyonu uzun zamandan beri yapıyor. Bizim altımızda 30'a yakın farklı şirket var. Bunların bir kısmı yurtdışındaki GSM operasyonları. Azerbaycan'da, Gürcistan'da, Moldova'da, Kuzey Kıbrıs'ta ve Kazakistan'da operasyonlarımız var. Buradaki ihtiyaçlar farklı ama yine de bizim ihtiyacımız gereği oralarda çok düzgün bir raporlama oluşturduk. Buradaki bilgileri web üzerinden ana merkeze aldık. Bu yöntemle konsolidasyon yaptık. Özetle, doğru bilgisi olan etkin bir birim oluşturabilirseniz eğer ve bunu zamana yayabiliyorsanız, etkisini dinamik bir hale getirebiliyorsanız, bence çözülemeyecek bir konu değil diye düşünüyorum.

Mustafa Uysal: Eğitimle ilgili aklımızdan hiç geçmeyen bir konu var. Belki yarı şaka gibi gelebilir. Biraz önce izledik. Denetim Komiteleri, denetim komitesinden sorumlu yönetim kurulu üyesi. Bunlara hepimiz adayız. Bunlar bir bakıma Bayrampaşa adayları gibi bir durum da söz konusu. Onun dışında bu konuyla ilgili yönetici arkadaşlarımızın raporları imzalaması. Bütün bunlara baktığımız zaman, meslektaşlar olarak ceza hukukunun ilgili hükümlerini de çalışmamız lazım. Biraz da o konuda eğitim almamız lazım. Ceza kanunu ilgili maddeleri ne diyor, bunlara karşı nasıl tedbirler alabiliriz, böyle bir şeyle karşılaşırsak savunma noktalarımız neler olacak. Yani o bakımdan bu konuda hem uyanık olmamız, hem de hukuki olarak teçhiz olmamız lazım.

Zafer Sayar: Öncelikle Nedim Bey'in katkıları ve birtakım soruları oldu. Zaten Sabancı Holding olarak Nedim Beyler görüşlerini iletiler. O görüşlerin bir özeti gibiydi.

Türkiye'de tek bir muhasebe standardı olması bizim de arzumuz. Buna hiçbir şüphe yok. Dünya da artık Uluslararası Muhasebe Standartları'ndan, ya da uluslararası finansal raporlama standartlarından yana görünüyor. Dolayısıyla, bunu ülkemizde uygulamamız gerekiyor. Bunun kimin yaptığı'nın önemli olduğunu ben hiç düşünmüyorum. Dünyada tek bir uluslararası finansal raporlama standardı varsa bunu bir otoritenin yapması lazım. Meslek odalarından ziyade benim gönlümde yatan hem Amerika'daki uygulama, hem de Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi gibi bir komite var Türkiye'de de, şu anda Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu var. O halde benim gönlümde yatan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun Uluslararası Muhasebe Standartları'na uyumlu standartları üretmesi.

Ancak şu anda kendi mevzuatı anlamında sıkıntı yaşadığı için mevzuatının güçlendirilip, uygulama yapmaya yönelik ek hükümler getirilerek ve güçlendirilerek Türkiye'de, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun bu düzenlemeyi yapması gerekir, diye düşünüyorum. Şuna da inanıyorum ki, Türkiye'de kaliteli muhasebe standardı üretildiği sürece SPK dahil her kurumun buna uyacağından hiçbir şüphem yok. Çünkü tek bir standart var. Bu üretilen standart da kaliteli olduğu sürece buna kurumlar uyacaktır diye düşünüyorum. Dolayısıyla, benim Nedim Bey'den ayrıldığım nokta da, meslek odasından ziyade, ilgili kurum kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir kurul. Bu da şu anda Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu olarak görülüyor.

Diğer konu, endeks konusuydu. Doğrudur, 1970 yılından itibaren başlattı BDDK. Biz yayınladığımız tebliğde 76'yı koymuştuk. Yine 76'dan itibaren uygulanan bağımsız denetim kuruluşlarının uygulamakta olduğu bir endeks var. Yani şu anda Türkiye'de 3 tane endeks görülüyor. Biz 76'yı ilk çıkardığımızda düşüncemiz şuydu: Enflasyon muhasebesi ilk uygulamada, ilk düzeltmede tabii ki şirketler kesimine önemli bir yük getirecek. Buna şüphe yok. 67 ile 76 arasındaki enflasyon oranına baktığımızda, bir fayda maliyet analizi yaptığımızda, bu oranın çok ciddi olmadığını, şirketlere her yıl geriye gitmenin bir ek yük getireceğini düşünerek mümkün merteye bunu kendimize yakın bir tarih belirleyelim diye düşündük. Ve o tarih aynı zamanda bağımsız denetim kuruluşlarının da uyguladığı endeks 76 olduğunu bildiğimiz için 76 olarak belirlendi. Çünkü Türkiye'de dört nala enflasyon 1980'dir. % 104 enflasyon. Bunu kapsasın mutlaka istedik ve 76 olarak belirlendi.

Ancak, daha sonra BDDK düzenlemesinde 1970 olarak belirlendi. Böyle bir sıkıntımız var, doğrudur. Ama bu aşılabilir bir sıkıntı değil. Son derece kolay. Bir tarih belirlenecektir, diye düşünüyorum. Burada da yine belki Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun bir yönlendirmesi, tüm kurum kuruluşlar arasında bir koordinasyonu sağlama görevini üstlenebilir diye düşünüyorum.

Uygulama tarihi konusunda, 31.12.2003 evet. Normal hesap dönemi olanlar için. Özel hesap dönemi olan firmalar için 2003 yılında sona eren yıllık mali tablolarıdır. Bu 31.3'lerde olabilecektir bazı firmalarımız için. Bu niye böyle belirlendi de, ara mali tablolar uygulanmadı denecek olursa, yıllık mali tablolardan geçiş benimsemesinin yanı sıra esas amaç şuydu: Ertelenme döneminde bu tarih belirlendi biliyorsunuz. Normalde enflasyon muhasebesi ve konsolide mali tablolar uygulamalarına borsa şirketleri 31.12.2001 tarihinde başlıyordu. Borsa dışı firmalarda da bu 31.12.2002'ydi. Ertelendiğinde piyasada gelen talepler ve diğer kurumların istekleri doğrultusunda tüm firmalar için 1.1.2003'ü izleyen ilk yıllık mali tablolar olarak belirlendi. Bunun bir nedeni de Maliye Bakanlığı'nın şu anda yürütmekte olduğunu bildiğimiz çalışmasıdır. 31.12.2003 tarihinde top yekün yurt genelinde enflasyon muhasebesine geçiş amacı olduğu için bu tarih belirlenmiştir.

Konuşmamın başında söylediğim gibi bu görüşlere büyük ölçüde katılıyorum, Nedim Bey'in açıklamalarına ve en önemli konunun da Türkiye'de çok başlılık olduğuna inanıyorum. Şirketlerin bu konuda çok büyük sıkıntılar içinde olduğunun bilincindeyiz. Ancak, çözümün de bir tek olduğunu da biliyoruz. Bu artık Uluslararası Muhasebe Standartları ve bu konuda da düzenleme yapmak üzere Türkiye Mu-

hasebe Standartları Kurulu'nun yetkilerinin ve imkanlarının artırılması gerektiğini düşünüyorum. Kaliteli muhasebe standardına Türkiye'deki her otoritenin uyacağına inanıyorum.

Cansen Başaran-Symes: Benim Zafer Bey'e bir sorum var. Bizim bugün ısrarla beklediğimiz mesaj aslında bu tebliğlerin 2003'de uygulanmasının kesinleşmesi. Yani sadece ertelenen enflasyon ve konsolidasyon değil, acaba bu konuda netleşmiş bir şey var mı? Biliyorsunuz Kasım sonu itibariyle görüşler toplandı. Biz bugünlerde bu tebliğinin yayınlanmış olabileceğini bekliyoruz. Yoksa burada başka bir plan var mı?

Zafer Sayar: Piyasanın da beklentisini biliyoruz bu konuda. Şu anda değerlendirme çalışmaları ki çok yoğun görüşler geldi. Yani yazılı görüş de talep ettik bir takım kamu kurum ve kuruluşlarından. Bunların bir kısmı tamamlandı, bir kısmı henüz tamamlanmadı. Çok yoğun bir ilgi var. Tabii biliyorsunuz taslak da çok kapsamlı bir taslak. İşleme değerlendirme çalışmalarımız devam ediyor. Bunlar en kısa sürede tamamlanacaktır ve 2003 yılının ilk ayları içerisinde bunun biz yayınlanarak yürürlüğe gireceğini düşünüyoruz.

Cansen Başaran-Symes: Teşekkürler. Bu mesajı burada sizlerle paylaşabiliriz. Bir erteleme beklemiyoruz. Geçen sene Aralık ayının son haftasında yaşadığımız, yani Türkiye için özellikle Zeynep Hanım'ın da yansıttığı farklılığı görmek istemiyoruz. Onun için inşallah bu kitabın 2003 versiyonunda biz o tabloyu görmek istemediğimiz için bunun mutlaka 2003'de yayınlanmasını bekliyoruz. Ama tabii ki yayınlanırken de birçok görüşler var. Sabancı Holding epeyce özetledi. Ümit ediyoruz ki, bunların da ciddi bir şekilde dikkate alınması gerektiğini, özellikle Türkiye'deki büyük grupların uzun yıllardır bu mali tabloları hazırlaması ve sadece Türkiye'de değil, yurtdışında kamuya yayınlaması, onlara buradaki farklılıklar konusunda ciddi sıkıntılar yaratacaktır ki bu gruplar Türkiye'nin yurt dışındaki önemli pencereleridir. Bence bunun da dikkate alınmasında önemli bir fayda olduğunu düşünüyoruz.

Paneli kapatıyorum. Bütün yollar Muhasebe Standartları Kurulu'na çıktı. Doğru olan da bu. Bu meslekteki yani 24 senelik bir meslek hayatım var, son 15 senesinde katıldığım bütün sempozyumlarda tek bir kurumun olmasını bıkmadan usanmadan söyledim. 90'ların başında bunu söylediğim zaman kahve molalarında genellikle meslek kuruluşları tarafından üstüme yürünüldüğünü biliyorum. Yani burası Tür-

kiye, böyle hayali şeyleri yapmayın. Vergi budur, Maliye Bakanlığı bunu yapmak zorundadır, vergi kanunları içinde olmadan muhasebe prensipleri uygulanamaz diye. Bugün aslında o anlamda tarihi bir gün diye düşünebiliriz. Herkes sonuçta hemen hemen aynı noktaya geldi.

Bu arada ben bir mesajı da iletmek istiyorum. Sempozyumumuzun programı yayınlandıktan sonra Bülent Bey beni telefonla aradı. Biliyorsunuz muhasebe standartları yayınlandı ama bunların fiili olarak hayata geçmesi biraz evvel bahsedilen nedenlerden dolayı biraz gecikti. Kendilerinin bir basın açıklamaları olmuş geçtiğimiz günlerde ama maalesef Kopenhag tartışmalarından dolayı basına yansımamış. Affınıza sığınarak onu okuyacağım çünkü burada biraz evvel söylenen bir sürü şeyin toparlandığını görüyoruz tabii eğer gerekli fonları ve bütçeyi ve bu kurulu hayata geçirebilirsek. Şöyle diyorlar:

“2002 yılı içinde faaliyete geçmiş bulunan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’nun başta gelen görevi işletmelerin tabii oldukları mevzuata göre farklı mali tablolar düzenlemek durumunda oldukları ülkemizde birlikteliği sağlayacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve geliştirmektir.” Yani hayal ettiğimiz Turkish GAAP burada gelecek. Sanıyorum herkesin istediği bu. “Diğer taraftan kurul globalleşme sürecinde gelişmiş dünya ülkeleri ile aynı muhasebe standartlarını kullanma yönünde niyet belirtmiş olan Türkiye’nin bu çağdaş yaklaşımı doğrultusunda Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumun sağlanması sorumluluğunu da üstlenmiş bulunmaktadır.”

Burada çok ciddi bir taahhüt var. Bunun da uluslararası muhasebe prensipleri olacağı söyleniyor. “Uluslararası Muhasebe Standartları’nın oluşturulmasında kurulca tüm muhasebe ilgi gruplarının bu sürece katılmalarına imkan tanıyan bir yöntem benimsenmiş, çalışma komisyonları tarafından hazırlanacak olan taslak metinlerin kamuoyunun görüşlerine açılmak suretiyle ulusal muhasebe standartlarına genel kabul görmüş nitelik kazandırılması öngörülmüştür.” Burada belki kötü bir haber. Tekrar bu odadaki insanlara görüş soruluyor. Biliyorum bu meslekte olan hepimiz değişik kurumların taslaklarına görüş bildirmekten ciddi şekilde bunalmış durumdayız. Ama ben bunun sanıyorum UMS ile tam uyum içinde olup bu prosesin çok kısa olacağını ümit ediyorum.

“Halen örgütlenme çalışmalarını sürdüren kurul bir taraftan hizmet üretiminde zaman kazanmak, diğer taraftan da geçmişte yapılan çalışmaları değerlendirmek

düşüncesiyle daha önce TMMOB (Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu) tarafından yayınlanmış bulunan Türk Muhasebe Standartları'nı taslak metin olarak kabul edip, bunları gözden geçirdikten sonra kamuoyunun görüşüne sunmayı programına almıştır.” TMMOB için çok ciddi çalışmalar yapıldı, Ankara’da çok saatler harcadık. Böylece bunların da güncelleştirilerek UMS içinde sunulmaları bence çok güzel.

Bu arada hemen başlangıç olarak 1 ve 2 numaralı standardın, detayını okuyorum, web sayfasında www.tmsk.org.tr olarak 60 gün süreyle internette olacağı ve görüş alacaklarından bahsediliyor. Dolayısıyla, bence hakikaten anahtar bu diyorsak, bizim bu kuruma hep birlikte destek olmamız gerekiyor. SPK da zaten bu konuda bir boşluğu doldurduğunu aslında bildirdi. Aslında zaman zaman panellerde SPK’ya da haksızlık ettiğimizi biliyorum ama onlar hep daha iyiye gitmek yönünde, çünkü SPK maalesef Türkiye’de olmayan bu boşluğu doldurmak görevini yapıyor tabii ki. Ama onlar da şunu diyorlar ki, bunu geçici yapıyoruz, biz bunu ilgili kurum oluştuktan sonra oraya devredeceğiz. Sanıyorum bizim de duymak istediğimiz bu.

Ben çok teşekkür ediyorum katkılarınız için.

EK 1

Finansal Raporlama Uygulamalarında Uluslararası Standartlara Geçiş
Ceylan Intercontinental, Bosphorous Salonu
19 Aralık 2002

08.30 – 09.00 **Hoşgeldiniz Kahvesi**

09.00 – 09:30 **Açılış Konuşmaları:**

Tuncay Özilhan, *TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı*

Dr. Doğan Cansızlar, *SPK Başkanı*

Cansen Başaran-Symes, *TÜSİAD Finansal Raporlama Çalışma Grubu Başkanı*

09:30 – 10:45 **Panel: "SPK Finansal Raporlama Standartlarının Uluslararası Standartlara Tam Uyum Projesi"**

Panel Başkanı: **Zafer Sayar**, *SPK, Muhasebe Standartları Daire Başkanı*

Konuşmacılar: **Prof. Dr. Nalan Akdoğan**, "Dünyada ve Türkiye’de Finansal Raporlamanın Gelişimi", *Başkent Üniversitesi, Öğretim Görevlisi*

Zeynep Uras, "Uluslararası Raporlama Standartlarına Geçiş", *PricewaterhouseCoopers, Denetim ve Danışmanlık Hizmetleri Bölüm Başkanı*

Selda Aytekin, "İlk Uygulamaya Yönelik Alınması Gereken Önlemler", *Ernst & Young Bağımsız Denetim Hizmetleri Bölümü, Sorumlu Ortak*

Ayşe Botan Berker, " Yatırımcılar Açısından Finansal Raporların Yorumlanmasında Karşılaşılan Güçlükler", *Fitch IBCA, Duff & Phelps, Genel Müdür*

10:45 – 11:15 **Kahve arası**

11:15 – 12:30 Panel: "UMS'ye Uyum Projesinin Uygulamadaki Etkileri"

Panel Başkanı: **Cansen Başaran-Symes**, *PricewaterhouseCoopers, Türkiye Başkanı*

Konuşmacılar: **Mustafa Uysal**, "UMS'nin Şirketler Grubu Açısından Önemi", *Anadolu Endüstri Holding A.Ş., Mali Grup Başkanı*

Ekrem Tokay, "Yurtdışına Açılmada UMS Uygulamaları", *Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş., Genel Müdür Yardımcısı*

Selmin Çağatay, "Sigortacılık Sektöründe Yeniden Yapılanma ve UMS", *Commercial Union Sigorta A.Ş., Genel Müdür Yardımcısı*

12:30 – 13:00 Soru Cevap

13:00 – 14:00 Sandviç - Meşrubat

EK 2

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA UYGULAMALARINDA NEREDEYİZ?

Sermaye piyasalarının küreselleşmesi ile birlikte, sermaye hareketlerinin hızlanması, uluslararası stratejik yatırım kararlarında ve uluslararası şirket alım-satım ve birleşmeleri görülen yoğun artış, farklı ülkelerde uygulanan finansal raporlama standartlarının birbirine yaklaşması sonucunu doğurmuştur. Giderek ülkeler arasındaki muhasebe politikaları farklılıkları azalmış, kullanılan yöntemlerde uluslararası bir standart geçerli olmaya başlamıştır.

Finansal tabloların muhasebe anlamında karşılaştırılabilir, gerçek durumu yansıtır ve şeffaf olabilmesi için finansal tablo kalemlerinin aynı muhasebe yaklaşımları dahilinde mali tablolara yansıtılması ve ölçülmesi gereklidir. Dolayısıyla, uygulanan muhasebe yaklaşımlarının ve finansal raporlama standartlarının uluslararası normlarda genel kabul görmüş olması esastır. Hisse senetleri sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin ve çokuluslu şirketlerin finansal pozisyonlarını ve faaliyet sonuçlarını gerek yatırımcıya, gerekse kamuya doğru, karşılaştırılabilir ve şeffaf olarak sunabilmelerinde en önemli ortak gereksinimlerinden biri Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'dır.

Uluslararası sermaye piyasalarında giderek yoğunlaşan entegrasyon dikkate alındığında, Türkiye'nin bu gelişmelerden azami payı alabilmesi için, raporlama standartlarının genel kabul görmüş uluslararası normlara uygun olması gerekir. Ülkemizde bugün itibarıyla geçerli mevcut yönetmelikler, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uygunluk göstermemekte ve dolayısıyla finansal tablolar işletmelerin finansal pozisyonunu ve faaliyet neticelerini tam olarak yansıtmamaktadır.

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerdeki sermaye piyasalarında hisse senetleri işlem gören işletmeler mali tablolarını 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından kabul edilmiş olan Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) uyarınca hazırlayacaktır. Görülmektedir ki; Avrupa Birliği adayı Türkiye'nin Uluslararası Finansal Raporlama ve Muhasebe Standartlarına uyum süreci çok kapsamlı ve planlı bir çalışma gereksinimini doğurmakta, mevzuatın AB'deki gelişmelere paralel ve uyumlu olarak düzenlenmesi aciliyet taşımakta ve bu mevzuat düzenlemelerinin etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

TÜSİAD, Türk şirketlerinin uluslararası piyasalarda hakettiği yeri alması açısından, Türkiye'de halihazırda geçerli olan finansal raporlama standartlarının, ulusla-

rarası normlarda genel kabul görmüş finansal raporlama standartlarına uygun hale getirilmesinin büyük önem taşıdığına inanmaktadır. Bu anlayıştan yola çıkarak, ülkemizde uluslararası finansal raporlama standartlarına geçiş için gerekli önlemleri belirlemek ve öneriler getirmek amacıyla kurulan Finansal Raporlama Çalışma Grubu, 2002 yılı Nisan ayı itibariyle Şirket İşleri Komisyonu altında faaliyetlerine başlamış ve öncelikli olarak, Türkiye’de mevcut uygulamaları tespit etmek üzere TÜSİAD üyelerine yönelik bir anket çalışması gerçekleştirmiştir.

TÜSİAD üyelerinin faaliyet gösterdikleri ilgili alanlarda Türkiye’de yaratılan katma değer % 47’sini, toplam Türkiye ithalatının % 18.2’sini ve toplam Türkiye ihracatının % 47.2’sini gerçekleştirdiği ve dolayısıyla Türkiye ekonomisinde oynadıkları önemli rol düşünüldüğünde, toplam 106 TÜSİAD üyesi tarafından cevaplanan ve aşağıda sonuçları sunulan anket, Türkiye’deki mevcut genel durum hakkında son derece gerçekçi bir resim çizmektedir.

Anket bulgularına göre:

- Ankete cevap veren şirketlerin sermaye yapısı incelendiğinde, halka açık olmayan ve sermayelerinin tamamı gerçek kişilere ait olan şirketlerin % 37’lik payla en büyük kategoriyi oluşturduğu gözlemlenmektedir. Halka açık olmayan ve sermayelerinin yarısından çoğu kurumsal ortaklara ait olan şirketlerin oranı ise %15’tir. Yanıt veren şirketlerin % 30’unun ise halka açık olduğu görülmüştür. (Grafik 1)
- Finansal raporlamanın hangi bölümde yapıldığı sorusuna verilen yanıtta, şirketlerin muhasebe bölümlerinin en büyük ağırlığa sahip olduğu görülmüştür (% 35). Finansal raporlama yapılan diğer bölümler ise finans (% 29), mali kontrol (% 20) ve bütçe (%10) bölümleri olarak sıralanmıştır. (Grafik 2)
- **Ankete cevap veren şirketlerin bir kısmının birden çok amaçla harici raporlama yaptıkları, bu amaçlar arasında ağırlığın ortakları bilgilendirmek olduğu görülmektedir.** Yerli ortağı için harici raporlama yaptığını bildiren şirketlerin oranı %50, yabancı ortağı için harici raporlama yaptığını bildiren şirketlerin oranı ise % 32’dir. Bu şirketlerin % 12’sinde hem yerli hem de yabancı ortak için raporlama yapılmaktadır. SPK için raporlama yapıldığını bildirenlerin oranı %30 olarak hesaplanmıştır. % 16’lık paya sahip olan "diğer" kategorisi içinde ise şirketler, ağırlıklı olarak, yatırımcılar ve finans kuruluşları ile dahil oldukları özel mevzuat gereği BDDK ve Türkiye Sigorta ve

Reasürans Şirketler Birliği gibi kurumlar için harici raporlama yaptıklarını belirtmiştir. (Grafik 3)

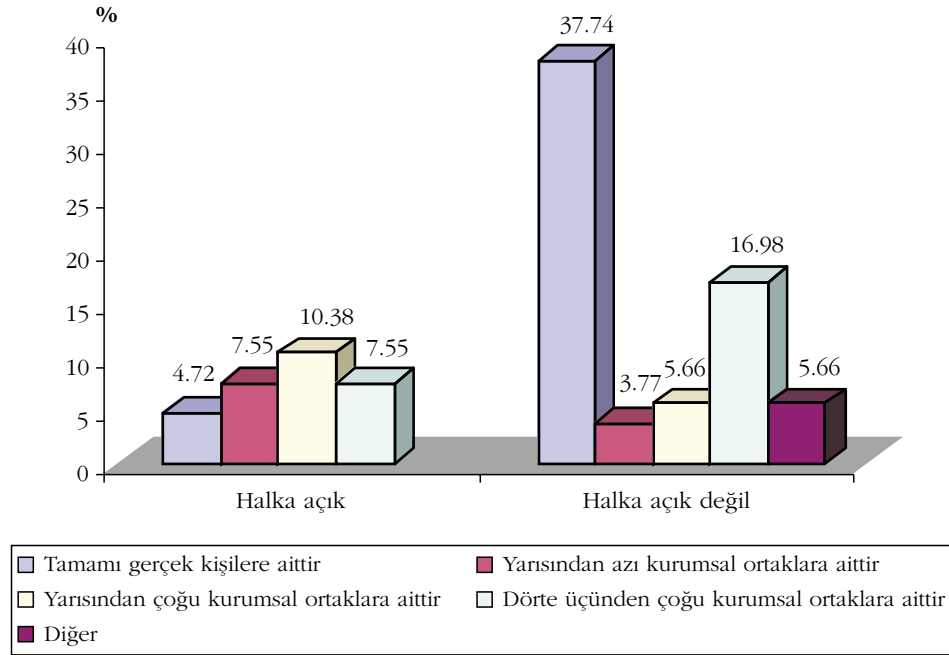
- **Farklı bölümlerde ve farklı kurumlara yapılan finansal raporlama, kullanılan muhasebe standartlarında da bir çeşitlilik doğurmuştur. Bunun sonucu olarak neredeyse her şirkette birden çok muhasebe standardı kullanılmakta olduğu görülmüştür.** Şirketlerin Türk mevzuatına uygun olarak yaptıkları finansal raporlamanın dışında, UMS kullandıklarını belirten şirketlerin oranı %34'tür. Kullanılan farklı muhasebe standartları arasında diğer ülkelerin standartları da görülmektedir. US GAAP'ı kullandıklarını belirtenlerin oranı % 20'dir. "Diğer" kategorisinde UK GAAP vb muhasebe standartlarını kullandığını ifade eden şirketler de hesaba katıldığında Türk mevzuatına uygun olarak yapılan finansal raporlamanın dışında kullanılan standartların oranı % 63'e çıkmaktadır. (Grafik 4)
- **Enflasyon muhasebesine ilişkin sorulara verilen yanıtlar, şirketlerin % 36'sında enflasyon muhasebesi uygulandığını, % 45'inde ise bu yönde çalışmaların başlatıldığını göstermektedir.** Bu şirketlerde enflasyon muhasebesi birden çok amaç için kullanılmaktadır. Enflasyon muhasebesinin yönetsel raporlama amacıyla kullanıldığını belirten şirketlerin oranı % 84'tür. Bu şirketlerde enflasyon muhasebesinin uygulanma süresi ortalama 4.7 yıldır. Yabancı ortağın talebiyle enflasyon muhasebesi uyguladıklarını belirtenlerin oranı % 37 ve uygulama süresi ortalama 5.7 yıl olarak hesaplanmaktadır. Enflasyon muhasebesini yatırımcılar için ve yurtdışına açılma gibi sebeplerle uyguladıklarını belirten şirketlerin oranı ise % 16'dır. (Grafik 5) Diğer yandan, şirketlerin % 64'ü enflasyon muhasebesi uygulamadığını belirtmiştir. Ancak enflasyon muhasebesi uygulamadığını belirten şirketlerin % 45'i, enflasyon muhasebesi uygulaması yönünde bir çalışma içinde olduğunu ifade etmiştir.
- **Enflasyon muhasebesine oranla, yabancı para raporlaması sık kullanılan bir yöntemdir.** Şirketlerin % 78'i yabancı para raporlaması yaptığını belirtmiştir. Bu bulgu, Türkiye'de dolarizasyonun ulaşmış olduğu seviye ile tutarlıdır. Yabancı para raporlaması da birden çok amaç için kullanılmaktadır. Ancak bu amaçlar arasında en yaygın olanı yönetsel raporlamadır. Yönetsel raporlama amacıyla yabancı para raporlaması yaptığını bildiren şirketlerin oranı % 89'dur. Yabancı para raporlamasını yabancı ortağın talebiyle

le yaptığını bildiren şirketlerin oranı ise % 33'tür. Bu iki amaç dışında da, yatırımcılar, finans kuruluşları için ve enflasyondan arınmış mali durumu görme gibi sebeplerle yabancı para raporlaması kullanılmaktadır. (Grafik 6)

- **Bu anketin ortaya çıkarttığı bir başka nokta ise, finansal tabloların, performans ölçme ve değerlendirme esası olarak yaygın olarak kullanılmamasıdır.** Ankete katılan şirketlerin sadece % 49'u finansal tabloların, bilgi verme dışında performans ölçme ve değerlendirme esası olarak ödül sisteminde kullanıldığını belirtmektedir.

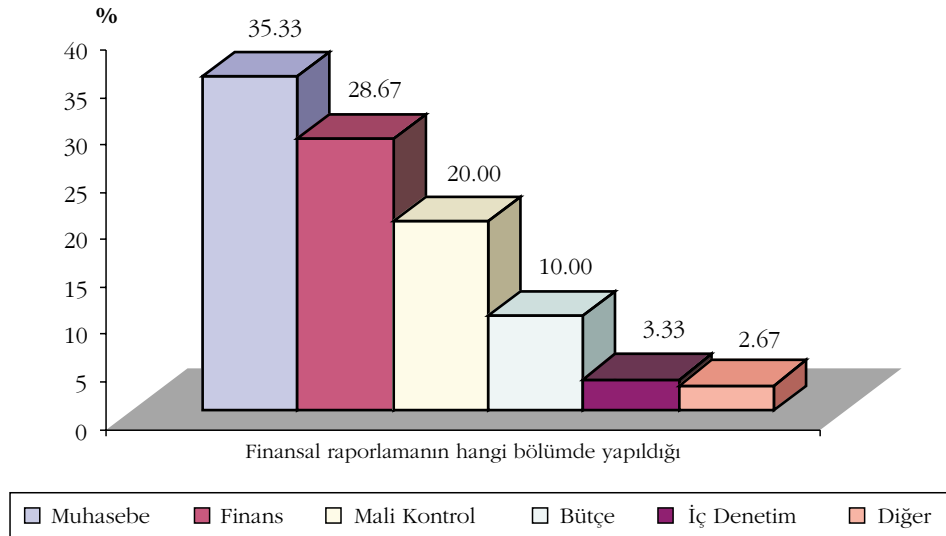
Yukarıda özetlenen bilgiler ışığında, anket çalışması, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre raporlama yapılması konusunda Türkiye'de halen alınması gereken çok mesafe olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, bu çalışmanın, muhasebe standartlarının UMS ile tam uyumunun sağlanması amacıyla, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından hazırlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Taslağı'nın 30 Eylül 2002 tarihinde kamuoyunun görüşüne açılmasından önce yapıldığı gözönünde bulundurulması gereken bir husustur. Bu çerçevede, SPK Tebliğ Taslağı'nın yürürlüğe girmesinin, şirketlerimizin uluslararası piyasalardaki rekabet gücünü olumlu yönde etkileyeceğine inanılmaktadır. Bu çalışmanın da gösterdiği gibi, şirketlerde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre raporlama yapılması konusundaki çalışmaların halihazırda başlamış olduğu ve bu yönde elde edilmiş olan birikimin azımsanamayacağı dikkate alınmalıdır. **Uluslararası Muhasebe Standartlarına uyumun sağlanması, Türk şirketlerinin uluslararası piyasalarda hakettiği yeri alması açısından, büyük önem taşımaktadır.**

Grafik 1: Şirketlerin Sermaye Yapısı

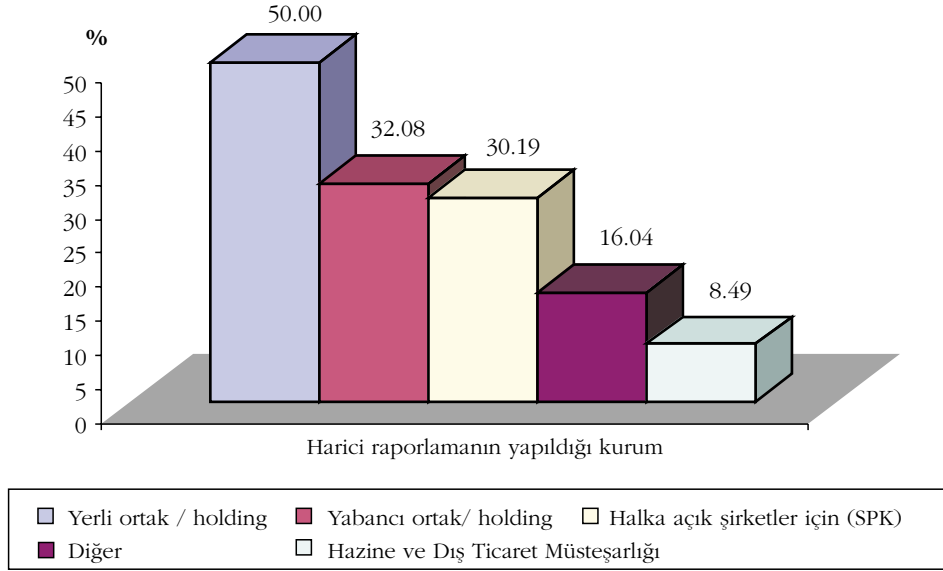


Grafik 2: Şirketlerde Finansal Raporlamanın Yapıldığı Bölüm*

* Yüzdelere, soruya verilen tüm cevapların toplam anket sayısına oranı olarak hesaplanmıştır.

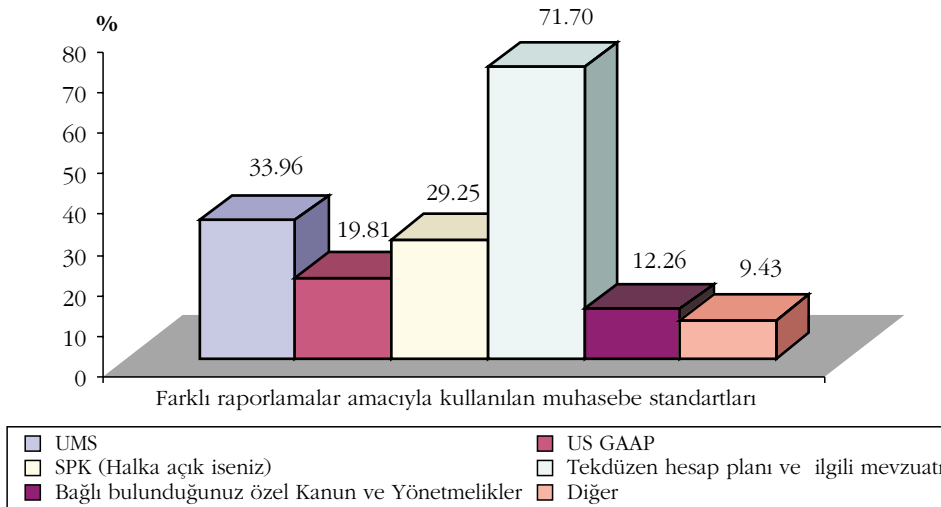


Grafik 3: Harici Raporlamanın Yapıldığı Kurumlar*



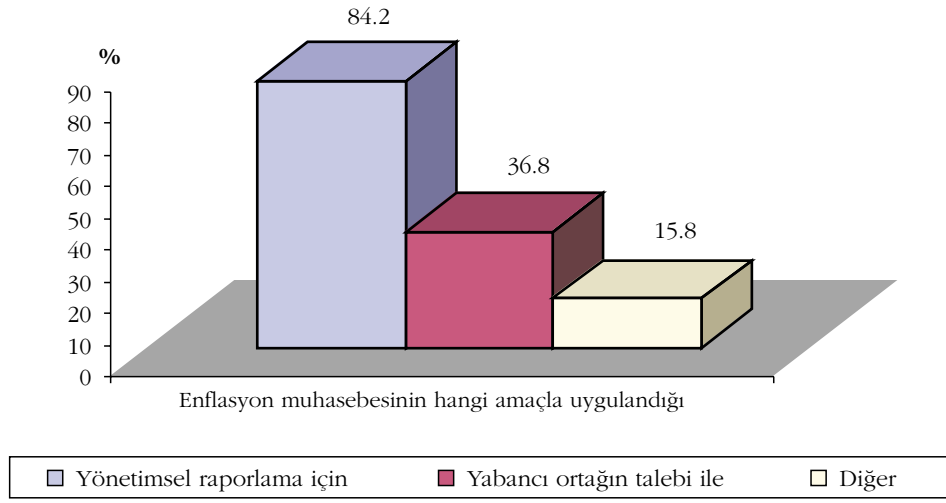
* Yüzdelere, soruya verilen tüm cevapların toplam anket sayısına oranı olarak hesaplanmıştır.

Grafik 4: Farklı Raporlamalar İçin Kullanılan Muhasebe Standartları*



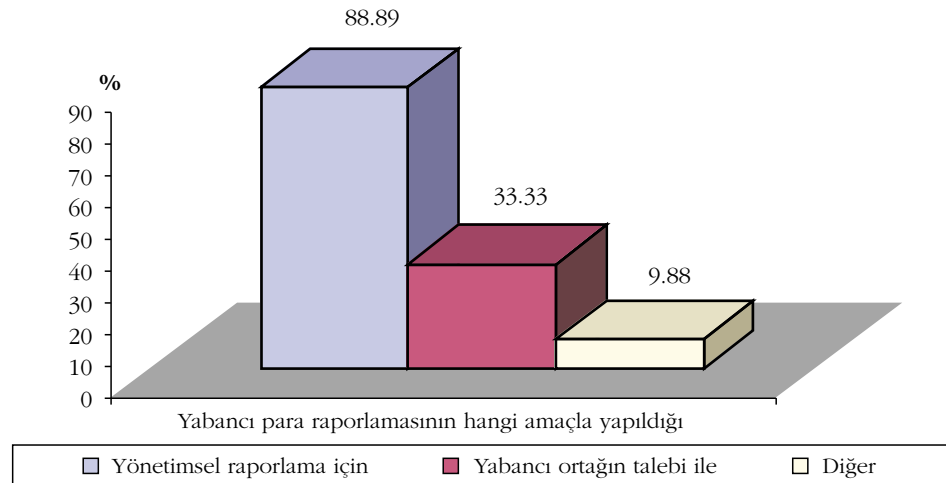
* Yüzdelere, soruya verilen tüm cevapların toplam anket sayısına oranı olarak hesaplanmıştır.

Grafik 5: Enflasyon Muhasebesi Uygulaması*



* Yüzdelere, soruya verilen tüm cevapların enflasyon muhasebesi uyguladığını belirten şirket sayısına oranı olarak hesaplanmıştır.

Grafik 6: Yabancı Para Raporlamasının Hangi Amaçla Yapıldığı*



* Yüzdelere, soruya verilen tüm cevapların yabancı para raporlaması yaptığını belirten şirket sayısına oranı olarak hesaplanmıştır.

TÜSİAD Şirket İşleri Komisyonu

Finansal Raporlama Çalışma Grubu

Şirket İşleri Komisyonu Başkanı

Şadi Gücüm

Finansal Raporlama Çalışma Grubu

Başkan

Cansen Başaran-Symes

Üyeler

Ayşe AŞARDAĞ

Burak ÖZPOYRAZ

Ekrem TOKAY

Esra PERİ

Fusun AKKAL

Mehmet ÇEVİK

Müşfik CANTEKİNLER

Selmin ÇAĞATAY

Serkan OKANDAN

Tanzer GÜCÜMEN

Ümit İZMEN

Yeşim TANER

Şirket İşleri Bölümü

Güneş TETİK (Bölüm Sorumlusu)

Seda SEVGİ (Uzman Yardımcısı)